

מדינת ישראל
משרד המשפטים

דוח תקופתי שלישי בדבר
יישום אמנת זכויות הילד והפרוטוקולים הנוספים שלה

נכתב על ידי ייעוץ וחקיקה (מחלקת משפט בין-לאומי)

משרד המשפטים

2019

תוכן

I	הקדמה	4
II	אמצעי יישום כלליים	4
	סעיף 4 - המעמד החוקי של האמנה	4
III	הגדרת הילד	6
	סעיף 1 - הגדרת הילד	6
IV	עקרונות כלליים	7
	סעיף 2 - אי-הפליה	7
	סעיף 3 - טובת הילד	8
	סעיף 6(1) - הזכות לחיים	8
	סעיף 12 - כבוד לדעות הילד	9
V	זכויות וחירויות אזרחיות	10
	סעיף 7 - רישום ילדים בלידה, שם ואזרחות	10
	סעיף 8 - הזכות לקבל אזרחות וההגנה על האזרחות	11
	סעיפים 13, 14, 15	11
	סעיף 16 - הזכות לכבוד, לפרטיות ולשם טוב	11
	סעיף 17 - גישה למידע הולם	12
VI	אלימות נגד ילדים	13
	סעיף 19 - אלימות נגד ילדים - התעללות והזנחה	13
	סעיף 24(3) - מיגור פרקטיקות פוגעניות	13
	סעיף 34 - ניצול מיני והתעללות מינית	14
	סעיף 37(א) ו-28(2) - הזכות שלא להיות נתון לעינויים, טיפול או עונש אחרים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים	16
	סעיף 39 - שיקום פיזי ופסיכולוגי ושילוב מחדש בחברה	17
VII	סביבה משפחתית וטיפול חלופי	17
	סעיף 5 - הנחיה ואחריות הורית	17
	סעיף 9 - הפרדת ילדים מהוריהם	18
	סעיף 10 - איחוד משפחות	18
	סעיף 11 - העברה ואי-החזרה שלא כדין	19
	סעיף 18(1) ו-(2) - אחריותם המשותפת של הורים, סיוע להורים והענקת שירותי טיפול בילדים	19
	סעיף 20 - ילדים שנמנעה מהם סביבה משפחתית	19
	סעיף 21 - אימוץ	20
	סעיף 25 - ביקורת תקופתית של ההשמה	22
	סעיף 27(4) - רמת חיים	23
VIII	מוגבלות, בריאות בסיסית ורווחה	23

23	סעיף 6(2) - הישרדות והתפתחות
24	סעיף 18(3) - סיוע להורים ומתן שירותי בריאות הילד
24	סעיף 23 - ילדים עם מוגבלויות
25	סעיף 24 - הזכות לבריאות
27	סעיף 26 - ביטוח לאומי
27	סעיף 27(1-3) - רמת חיים
28	סעיף 33 - אמצעים להגנה על ילדים מפני התמכרות לסמים
29	IX. חינוך, פנאי, ופעילויות תרבותיות
29	סעיף 28 - הזכות לחינוך
31	סעיף 29 - מטרות החינוך
32	סעיף 30 - זכויות תרבותיות של ילדים השייכים לקבוצות מיעוט
32	סעיף 31 - הזכות של ילד למנוחה, למשחק, לפעילויות פנאי, בילוי, תרבות ואומנות
33	X. אמצעי הגנה מיוחדים
33	סעיף 22 - ילדים שהם פליטים או מבקשי מקלט
36	סעיף 32 - ניצול כלכלי, לרבות עבודת ילדים
37	סעיף 35 - מכירת ילדים, סחר בילדים וחטיפת ילדים
38	סעיף 36 - צורות אחרות של ניצול
	סעיף 37 (ב)-(ד) - הזכות שלא להיות נתון לעינויים או בפני טיפול או עונש אחרים אכזריים, בלתי
38	אנושיים או משפילים
40	סעיף 38 - ילדים בסכסוכים מזוינים
40	סעיף 40 - ילדים במערכת המשפט ובתי משפט לנוער
	XI. מעקב המשך לגבי הפרוטוקול האופציונאלי לאמנה בדבר זכויות הילד בנושא מכירת ילדים,
42	זנות ילדים ופורנוגרפיית ילדים (CRC-OP-SC)
	XII. מעקב המשך לגבי הפרוטוקול האופציונאלי לאמנת זכויות הילד בנושא מעורבות ילדים
44	בסכסוכים מזוינים (CRC-OP-AC)

I. הקדמה

1. להלן הדו"ח התקופתי השלישי של ממשלת ישראל, שהוגש לוועדת זכויות הילד של האומות המאוחדות, בהתאם לדרישות סעיף 44 לאמנה בדבר זכויות הילד (להלן – 'האמנה' או ה-CRC) והנחיות הספציפיות לאמנת CRC (3/Rev.58/C/CRC).
2. מאז הגשת הדו"ח התקופתי השני שלנו, התרחשו התפתחויות רלוונטיות רבות בנוגע ליישום האמנה והפרוטוקולים הנלווים לה. דו"ח זה מספק סיכום מקיף של מרבית ההתפתחויות המשמעותיות משנת 2014 ועד היום. הוא גם מתייחס להערות שניתנו במסקנות המסכמות (Concluding Observations) של הוועדה (4-CRC/C/ISR/CO/2-4), מתאריך 4 ביולי 2013 וכן למסקנותיה המסכמות בדבר הפרוטוקולים הנוספים: CRC/C/OPSC/ISR/CO/1, מתאריך 8 ביוני 2015 ו- RC/C/OPAC/ISR/CO/01, מתאריך 14 במרס 2010.
3. ארגונים בלתי-ממשלתיים (NGOs) ישראלים הוזמנו להגיש הערות לפני השלמת הדו"ח, הן באמצעות פנייה ישירה והן באמצעות הזמנה כללית שפורסמה באתר האינטרנט של משרד המשפטים.
4. דו"ח זה חובר על ידי ייעוץ וחקיקה (מחלקת משפט בין-לאומי) במשרד המשפטים, בשיתוף פעולה עם משרדים וגופים ממשלתיים נוספים.

II. אמצעי יישום כלליים

סעיף 4 - המעמד החוקי של האמנה

יישומן של זכויות האמנה

5. הזכויות הבסיסיות המוגנות על ידי האמנה מוגנות בפועל באמצעות חקיקה, החלטות שיפוטיות ואמצעים אחרים. ישראל לא חוקקה חוקי יסוד נוספים בנוגע לזכויות הילד מאז הגשת הדו"ח האחרון. עם זאת, נחקקו תיקונים רבים לחקיקה במהלך תקופת הדיווח, כפי שמפורט בדו"ח זה.
6. ב-16 באפריל, 2019, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט חוקתי-ציבורי) פרסם הנחיות ליישום החוק לציון מידע בדבר השפעת חקיקה על זכויות הילד, תשס"ב-2002. הנחיות אלה עוסקות בהליך החקיקה וקובעות כי על המדינה לקחת בחשבון את השפעות החקיקה על זכויות הילד, בהתאם לרוח האמנה. במקרה בו עשויה להיות לחוק השפעה שלילית, בין אם ישירה או עקיפה, על זכויות הילד, המדינה מחויבת לשקול חלופות שיבטלו או יצמצמו את ההשפעה האמורה.

מוסדות זכויות אדם עצמאיים

7. ישנם מספר מוסדות לאומיים שפועלים בישראל ומספקים הגנה על זכויות אדם, כגון מבקר המדינה, נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, הרשות לקידום מעמד האישה ועוד.

הפצה, סקירה ויישום המסקנות המסכמות

8. ראה נספח I.

העדר תחולת האמנה ב"שטחים הפלסטיניים הכבושים"

9. נושא תחולת האמנה ב"שטחים הפלסטיניים הכבושים" הינו נושא לגביו קיים שיח מתמשך בשנים האחרונות. בדוחות התקופתיים, מדינת ישראל לא התייחסה ליישום האמנה בשטח זה מכמה סיבות, החל בשיקולים משפטיים ועד לשיקולים הנוגעים למציאות בפועל. יתרה מכך, לאור העקרונות הבסיסיים של פרשנות אמנות, ישראל סבורה כי האמנה, המוגבלת מבחינה טריטוריאלית, אינה חלה ולא נועדה לחול על אזורים מחוץ לשטח הטריטוריאל של המדינה.

הכשרות בנוגע ליישום האמנה

10. בהתייחס להמלצות הוועדה בנוגע לתוכניות הכשרה עבור משפטנים ושופטים, נערכו ימי הכשרה מגוונים בנושא אמנות זכויות אדם בכלל, ובנושא זכויות הילד בפרט. לפרטים ראה סעיפים 28, 29 ו-40 להלן.

אמנות אחרות הקשורות לזכויות אדם אשר ישראל אשררה בתקופת הדיווח

11. מאז הגשת הדו"ח התקופתי השני של ישראל לוועדת האמנה בשנת 2010 (להלן 'הדו"ח השני'), ישראל הצטרפה לחברה למספר אמנות בין-לאומיות מרכזיות בנוגע לילדים. בנובמבר 2018, הצטרפה ישראל לפרוטוקול מ-2014 לאמנה בדבר עבודה בכפייה של ארגון העבודה העולמי משנת 1930. במרס 2016, אשררה ישראל את אמנת מרקש לאפשר גישה ליצירות שפורסמו לבני אדם שהם עיוורים, לקויי ראייה או מוגבלי דפוס בצורה אחרת של הארגון העולמי לזכויות יוצרים (WIPO). בספטמבר 2012, אשררה ישראל את האמנה בדבר זכויות אנשים עם מוגבלויות.

היועצות עם ארגונים בלתי-ממשלתיים (NGOs)

12. ישראל מכירה בתפקיד המרכזי שממלאים ארגונים בלתי-ממשלתיים (NGOs) בפיתוח וביישום האמנה, ארגונים בלתי-ממשלתיים הוזמנו להגיש הערות לפני כתיבת הדו"ח, הן בדרך של פנייה ישירה אליהם והן באמצעות הזמנה כללית להגשת הערות שפורסמה באתר האינטרנט של משרד המשפטים. לתגובות הארגונים הבלתי-ממשלתיים הוקדשה תשומת לב ראויה.

13. למידע נוסף, ראה נספח I.

14. בשנת 2012, יזמו משרד המשפטים ומשרד החוץ פרויקט משותף, בשיתוף עם מרכז מינרבה לזכויות אדם באוניברסיטה העברית בירושלים, במטרה לשפר את שיתוף הפעולה בין רשויות המדינה וארגוני החברה האזרחית, במיוחד בכל הנוגע להליך הדיווח לגופי אמנות זכויות האדם של האו"ם. בעקבות השלמת טיוטת דו"ח זו, הוזמנו ארגונים בלתי-ממשלתיים להעיר עליה טרם הגשתה, וב-10 בספטמבר 2019 התקיים שולחן עגול עם מגוון ארגונים בלתי-ממשלתיים. הערותיהם הועברו למשרדים הרלוונטיים לקבלת תגובתם, והוקדשה להן תשומת לב ראויה.

הפצה, הכשרה ושילוב של האמנה בתוכנית הלימודים של בתי הספר

15. האמנה מופצת בשפה יידישית לילדים לכל מוסדות החינוך בכל שלוש (3) שנים (בעברית, באנגלית, בערבית וברוסית). על פי הנחיות משרד החינוך, הערכים והעקרונות של האמנה, כגון זכות התלמידים להישמע וכיבוד טובת התלמידים, משולבים במגוון מקצועות חינוכיים, באופן רשמי ולא-רשמי.

16. כמו כן, מתקיימים מספר ימים בין-לאומיים שבהם מציינת מערכת החינוך את זכויות הילד וזכויות האדם באופן כללי, כגון יום הילד הבין-לאומי. במהלך ימים אלה, ילדים בכל רחבי ישראל מקבלים מידע על האמנה, בסיוע גופים ממשלתיים רלוונטיים וארגונים בלתי-ממשלתיים כגון האגודה לזכויות האזרח בישראל, UNICEF והמרכז לטכנולוגיה חינוכית.

17. בנוסף, משרד החוץ, בשיתוף פעולה עם המרכז לשיתוף פעולה בין-לאומי (מש"ב), מבצע פרויקטים עבור ילדים באמצעות נציגותיו ברחבי העולם וגם בישראל. למידע נוסף, ראה נספח I.

III הגדרת הילד

סעיף 1 - הגדרת הילד

18. ההגדרה של ילד נדונה בדוחות הקודמים של ישראל. לא חל כל שינוי בהגדרה מאז הגשתו של הדו"ח השני.

העלאת גיל הנישואין מ-17 ל-18

19. בהתאם למסקנת המסכמות של ועדת CEDAW לשנת 2011, תיקנה הכנסת את חוק גיל הנישואין, תש"י-1950 (תיקון מס' 6) על מנת להעלות את גיל הנישואין מ-17 ל-18. כתוצאה מהתיקון, בית המשפט לענייני משפחה רשאי להתיר את הנישואין של קטין/ה אם הוא/היא מעל גיל 16 ואם ישנן סיבות מיוחדות לעשות זאת הקשורות לטובת הקטין/ה. בית המשפט חייב לאפשר לקטין/ה להביע את דעתו/ לפני קבלת ההחלטה בעניין. בנוגע לנישואי קטין/ה מתחת לגיל 17, על בית המשפט גם לבקש תסקיר של שירותי הרווחה.

20. **אכיפה משטרתית** - המשטרה עוסקת בהפרות של חוק גיל הנישואין. קציני משטרה עורכים פגישות תקופתיות עם נציגי רשות האוכלוסין וההגירה בכדי לוודא שהם מקבלים את המידע הרלוונטי. המשטרה פותחת חקירה בעקבות כל תלונה אשר מוגשת אליה על ידי רשות האוכלוסין וההגירה. במסגרת החקירה המשטרה חוקרת גם את הורי הקטין/ה, שלעתים קרובות מעורבים באופן ישיר בנישואין. בנוסף לכך, כל מחוזות המשטרה משתתפים בהרצאות בנושא יישום החוק ואכיפתו.

21. **תביעה בהתאם לחוק גיל הנישואין** - במאי 2018, פורסמה הנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.1113 אשר קובעת את מדיניות היועץ בבקשות להיתר נישואי קטינים. כמו כן, במאי 2016, פירסם פרקליט המדינה הנחיה שכותרתה "מדיניות התביעה בהעמדה לדין בעבירה של נישואי קטינים", הקובעת את מדיניות התביעה ביחס לעבירה זו. לפרטים ראה את הדו"ח התקופתי הרביעי של CESCR ('דו"ח CESCR'), נספח מס' I, עמ' 39-40, 111-112.

IV. עקרונות כלליים

סעיף 2 - אי-הפליה

22. שוויון הוכר כעקרון בסיסי במערכת המשפט של ישראל באמצעות חקיקה ופסיקה נרחבת. בית המשפט הגבוה לצדק (בג"צ) מילא תפקיד מוביל בקידום עקרון השוויון באמצעות פיתוח הפסיקה כאשר פירש את *חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו*. להרחבה בנושא, ראה מסמכי הליבה של ישראל (HRI/CORE/ISR/2008) ועדכוניהם (HRI/CORE/ISR/2015).
23. במאי 2014, חוקקה הכנסת את תיקון מס' 3 *לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים*, תשס"א-2000 על מנת לכלול את האיסור על הפליה על בסיס גיל בחוק; תיקון אשר רלוונטי הן לקטינים והן לקשישים.
24. ב-24 במרס, 2014, אושר על ידי הכנסת תיקון מס' 4 *לחוק זכויות התלמיד*, תשס"א-2000. תיקון זה הוסיף נטייה מינית וזהות מגדרית לרשימת העילות שעל בסיסן אסור להפלות תלמידים.

מאבק בגזענות

25. המלצות הוועדה למיגור גזענות, הפליה והדרה במערכת הבריאות (ראה פסקה 28 להלן) כוללות אמצעים למניעת הפליה כגון הכשרה ייעודית לתלמידים ולצוות המטפל, עריכת מסע הסברה להעלאת המודעות לשוויון ולסביבה ללא הפליה ויצירת דו שיח פתוח בין האוכלוסיות השונות ובין הצוות המטפל בשירותי הבריאות.
26. ב-1 באוגוסט, 2016, ועדת שרים לעניין קידום שילובם בחברה הישראלית של אזרחי ישראל ממוצא אתיופי אימצה את המלצות הצוות הבין-משרדי אשר מונה בכדי לקבוע תוכנית פעולה להתמודדות עם גזענות נגד אנשים ממוצא אתיופי, בהתאם להחלטת ממשלה מס' 1107, והחליטה לנקוט במספר צעדים, כולל הקמת יחידה ממשלתית חדשה בתוך משרד המשפטים: היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות ('היחידה'). החלטת ועדת השרים אומצה בהחלטת ממשלה מס' 1958 (19.08.2016).
27. היחידה מופקדת על הפיקוח והיישום של המלצות הצוות הבין-משרדי, קבלת תלונות בנוגע להפליה וגזענות והעברתן לרשויות הרלוונטיות, הבטחת הטיפול בתלונות אלה, גיבוש ד"ח שנתי בנוגע לתחומי האחריות של היחידה ובחינת התיקונים הנדרשים בחקיקה.
28. בדצמבר 2016, מנכ"ל משרד הבריאות מינה ועדה בנושא גזענות, הפליה והדרה במערכת הבריאות, במטרה לזהות את האתגרים בתחום זה ואת הסיבות להם ולהמליץ על אמצעים לסילוקם. המלצות הוועדה כללו אמצעים למניעת הפליה כגון הכשרה ייעודית לתלמידים ולצוות המטפל, עריכת מסע הסברה להעלאת המודעות לשוויון ולסביבה ללא הפליה ויצירת דו שיח פתוח בין האוכלוסיות השונות ובין הצוות המטפל בשירותי הבריאות. למידע נוסף, ראה נספח I.
29. בנושא שירותי הבריאות שסופקו לקבוצות מיעוט כגון מרכזים לנערות בדואיות, טיפות חלב לאם ולילד ברשויות המקומיות הבדואיות, קידום שירותי בריאות ברשויות המקומיות

הבדואיות וקידום שירותי הבריאות במגזר הדרוזי והצ'רקסי, ראה הדו"ח התקופתי השישי של CEDAW ('דו"ח CEDAW') נספח I, עמ' 63-65.

סעיף 3 - טובת הילד

30. החוקים והמדיניות בישראל תומכים בקונצנזוס הרחב לפיו טובת הילד צריכה להישמע ולהישקל בנושאים המשפיעים עליו/ה, כמפורט בדו"ח השני.

טיפול חוץ ביתי

31. ב-6 בדצמבר, 2016, נכנס לתוקף חוק אומנה לילדים, תשע"ו-2016. סעיף 1 לחוק קובע את מטרתו: לעגן את זכויותיהם של ילדים באומנה, ואת חובת המדינה להבטיח את טובתם ואת זכויותיהם, בהתאם לאמנה בדבר זכויות הילד ומתוך הכרה בפגיעותם הייחודית ובזכותם להגנה ולעזרה מיוחדות, ובלי לגרוע מאחריות הוריהם, מחובתם ומזכותם להבטיח את טובת ילדיהם ואת זכויותיהם. החוק שם דגש על טובת הילד ומשלב בסעיף 4 הגדרה רחבה ומקיפה, בהתאם לסעיף 3 לאמנה, כפו שפורש על ידי ועדת האמנה בהערה הכללית שלה מס' 14 (2013)¹. למידע נוסף, ראה נספח I.

32. טובת הילד היא העיקרון המנחה בכל פעולה שמבוצעת ביחס לילד במסגרת חוק זה. החוק קובע הנחיות מפורטות לגופי קבלת החלטות בנוגע לאופן שקילת טובת הילד בהקשר של אומנה. על פי סעיף 32 לחוק, בחירת משפחת אומנה תיעשה תוך חתירה למציאת מסגרת האומנה המתאימה ביותר לצרכיו המיוחדים של הילד. ככל האפשר, ההשמה תהיה בקרב קרובי המשפחה של הילד ותבוצע ללא הפרדה בין הילד לבין אחיו ואחיותיו. מעבר לכך, תינתן העדפה למשפחת אומנה המתגוררת בקרבה גיאוגרפית להורי הילד או לבני משפחה שיש לו עמם קשרים משמעותיים.

סעיף 6(1) - הזכות לחיים

עונש מוות

33. כפי שצוין בדו"ח הקודם שלנו, עונש מוות אינו יכול להיות מוטל על קטין שביצע עבירה בעת היותו קטין.

צעדים למיגור מוות של ילדים

34. בשנת 2014 הוקמה היחידה למניעת אובדנות במשרד הבריאות על מנת ליישם תוכנית פעולה לאומית לצמצום שיעור מעשי ההתאבדות וניסיונות ההתאבדות, אשר הוקמה באמצעות החלטת ממשלה מס' 1091 (22.12.2013). למידע נוסף ראה נספח I.

קידום בטיחות הילד

35. על פי החלטת ממשלה מס' 4289 (19.02.2012), יש לקבוע תוכנית רב שנתית לקידום בטיחות הילד בישראל. במרס 2017, אושרה "התוכנית הלאומית לבטיחות ילדים" יחד עם תקציב של כ-50 מיליון ש"ח (14 מיליון דולר ארה"ב) לחמש שנים. בראש הוועדה הבין-משרדית שקבעה את

¹ CRC/C/GC/14, מתאריך 29 במאי, 2013.

התוכנית עמד משרד הבריאות, והיא כללה שתי (2) מטרות מרכזיות לתוכנית הלאומית: צמצום שיעור תמותת ילדים כתוצאה מפציעות וצמצום הפער בשיעורי התמותה בין ילדים יהודים וערבים.

36. כמו כן, עקב הגידול במספר המקרים שבהם נשכחו תינוקות במכוניות על ידי הוריהם, שהביאו לפציעות קשות ואף למוות, השיקו משרד הבריאות והמועצה הלאומית לבטיחות בדרכים קמפיינים להעלאת המודעות הציבורית לסוגיה זו.

סעיף 12 - כבוד לדעות הילד

חקיקה

37. החוקים והמדיניות בישראל תומכים בקונצנזוס הרחב לפיו יש לשמוע את עמדת הילד ולהתחשב בה בעניינים המשפיעים עליו/ה, כמפורט בדו"ח השני.

38. סעיף 11 לחוק *אומנה לילדים* קובע את זכות הילד להביע את רצונו, רגשותיו, דעותיו ועמדתו ולהישמע בחופשיות, בכל עניין הנוגע לו. לעמדת הילד תינתן משקל ראוי בעת קבלת החלטות על ידי כל גורם מוסמך. אולם, הגורם יהיה רשאי שלא לשמוע את הילד אם שוכנע כי תיגרם לילד פגיעה ממשית מהבאת הנושא לפניו, העולה על הפגיעה שתיגרם מאי הבאתה.

ייצוג ילדים במשפט האזרחי ובהליכים מנהליים

39. האגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים הינו הגורם המרכזי המעניק שירותים משפטיים לקטינים בהליכי הגנה על קטינים בישראל. יחידת ייצוג ילדים באגף לסיוע משפטי מספקת שירותי סיוע משפטי איכותיים, ידידותיים ונגישים עבור קטינים ללא תשלום, ומקדמת את זכות הגישה שלהם לצדק, במיוחד בהליכי הגנה על ילדים.

40. החל מאוגוסט 2018 (בעקבות תיקון מס' 20 לחוק *הסיוע המשפטי*, תשל"ב-1972), היחידה לייצוג ילדים מעניקה ייצוג משפטי וסיוע גם לקטינים שהם קורבנות של התעללות מינית חמורה, הן באמצעות הליכי משפט פליליים נגד מבצע העבירה והן במהלך כל הליך משפטי או מינהלי הקשור להליכים הפליליים (כגון צווי הגנה, תביעות בגין עוולות אזרחיות וכד'). למידע נוסף, ראה נספח I.

המרת דת

41. בהתאם לסעיף 13 לחוק *הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות*, תשכ"ב-1962, דתו של ילד לא תומר, אלא אם שני הוריו נתנו מראש את הסכמתם בכתב, או שבית המשפט, לפי בקשת אחד ההורים או לבקשת אפוסטרופוס של הילד, אישר מראש את המרת הדת. אם מלאו לילד עשר (10) שנים, לא תומר דתו אלא אם, נוסף על הסכמת הוריו או אישור בית המשפט, נתן גם הוא/היא מראש את הסכמתו בכתב. למידע נוסף, ראה נספח I.

כבוד לדעות הילד במערכת החינוך

42. ערכים נורמטיביים הנגזרים מאמנת זכויות הילד משולבים בחוזרי מנכ"ל משרד החינוך. לפיכך, הצורך בהבטחת ההשתתפות הפעילה של ילדים, יכולתם להביע דעות בנוגע להחלטות שמתקבלות בנוגע אליהם ורק להישמע על ידי מבוגרים - כל אלה מהווים מרכיבים בסיסיים

במדיניות משרד החינוך. הכללה זו של תלמידים מהווה שלב נוסף ביישום הזכות לחינוך, אשר קיימת בשתי (2) רמות: כזכות וכתהליך.

43. אימוץ עקרון השיתוף של ילדים בעיצוב עתידם כחלק מהתהליך החינוכי החל בשנת 2000 באמצעות *חוק זכויות התלמיד*. ההכללה מאפשרת לתלמידים ולנוער לפתח תחושה של שייכות, אחדות, צדק, אחריות, דאגה ורגישות. למידע נוסף, ראה נספח I.

מועצות נוער ותלמידים ותנועות נוער

44. *חוק הרשויות המקומיות (מנהל יחידת נוער ומועצת תלמידים ונוער)*, תשע"א-2011, קובע כי בכל רשות חינוך מקומית תוקם מועצת תלמידים ונוער אשר תיבחר על ידי תלמידים ונוער המתגוררים בתחומה. למידע נוסף, ראה נספח I.

V. זכויות וחירויות אזרחיות

סעיף 7 - רישום ילדים בלידה, שם ואזרחות

אישור 'לידת חי' לתושבים זרים

45. כל לידה בישראל, בין אם של תושב או אזרח ישראלי או של תושב זר, נרשמת על ידי בית החולים שבו התרחשה הלידה. בתי החולים מספקים להורים מסמך שכותרתו "הודעת לידת חי" הכולל פרטים רלוונטיים לגבי הלידה, כולל התאריך, המקום, שמות ואזרחויות של ההורים וכיוב'. במקרה של תושבים ישראלים, הלידות גם נרשמות במרשם האוכלוסין ומונפקת תעודת לידה המשקפת רישום זה.

46. בעקבות עתירה לבג"צ שהוגשה בשנת 2013, החליטה מדינת ישראל לבצע שינויים במסמך 'הודעת לידת חי' שהונפק להורים זרים על מנת להבטיח שהוא עומד בסטנדרטים של 'מסמך רשמי' כהגדרתו *בפקודת הראיות [נוסח חדש]* תשל"א-1971, ומאפשר את אימותו באמצעות אפוסטיל. שינויים אלה מאפשרים להורים להגיש 'הודעת לידת חי' לרשויות הרלוונטיות במדינת אזרחותם (בג"צ 1528/13 אטני נ' שר הפנים (22.12.2016)).

47. בנוגע לשם האב, פרט זה נכתב בסעיף הרלוונטי של 'הודעת לידת חי', לצד הבהרה כי מבוסס על הצהרת ההורים בלבד.

48. הורים שהם תושבים זרים רשאים להגיש 'הודעת לידת חי' שקיבלו מבית החולים למשרד הפנים על מנת לקבל מסמך שכותרתו "אישור על לידה בישראל - תעתיק הודעת לידת חי". אישור זה כולל את שם האב כמצוין במסמך 'הודעת לידת חי'.

49. בהמשך לפסיקה בבג"צ 6946/17 מ' ג' נ' שר הפנים (22.11.2018) (ראה נספח III), יש לתת מסמך זה להורים שהם תושבים זרים עד שמשרד הבריאות ישלים את המחשוב של מסמכי 'הודעת לידת חי' אשר כיום ניתן להורים כטופס ידני. בית המשפט העליון קבע גם כי ככל ששם האב הושמט ממסמך 'הודעת לידת חי' באופן מוטעה, על ידי משרד הפנים, ההורים רשאים לבקש ממשרד הפנים לתקן את ההודעה. הבקשה תיבחן לאור הראיות התומכות בכך (בג"צ 6946/17).

מ' ג' נ' שר הפנים (22.11.2018); בג"צ 1528/13 אטני נ' שר הפנים (1.6.2016); בג"צ 10533/04 וויס נ' שר הפנים (28.6.2011).

50. תושבים זרים מתבקשים לחתום על הצהרה לפיה הם מודעים לכך שהמסמך "אישור על לידה בישראל" המונפק על ידי משרד הפנים אינו מהווה הסכמה להמשך שהייתם בישראל.

רישום הורים בתעודות זהות

51. החל בנובמבר 2014, בעקבות בקשות של משפחות חד-מיניות, שינה משרד הפנים את הרישום של הורים בתעודות זהות ישראליות. כיום ניתן לרשום שתי אימהות או שני אבות בהתאם לכותרת המתאימה.

הזכות להכיר את ההורים

52. על פי חוק האימוץ, מאומצים בגיל 18 ומעלה המבקשים לבדוק את מרשם האימוץ יכולים לקבל מידע מתוך 'תיק האימוץ' לגבי הסיבות לאימוצם ובהסכמת ההורה הביולוגי, את פרטי מרשם האימוץ. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 8 - הזכות לקבל אזרחות וההגנה על האזרחות

53. נושא זה נדון בדו"ח הראשוני של ישראל. לא התרחשו שינויים משמעותיים בתחום זה מאז.

סעיפים 13, 14, 15

54. נושא זה נדון בדו"ח הראשוני של ישראל. לא התרחשו שינויים משמעותיים בתחום זה מאז.

סעיף 16 - הזכות לכבוד, לפרטיות ולשם טוב

הגנה על הפרטיות - כללי

55. סעיף 5 לחוק אומנה לילדים קובע כי בעת מימוש זכויות הילד ומתן שירותים לילד, יילקחו בחשבון העקרונות של שמירת כבוד הילד והגנה על פרטיותו. על פי סעיף 17 לחוק, זכותו/ה של הילד/ילדה להגיש תלונה באופן חופשי בכל עניין הנוגע לו/ה לפי החוק, באופן שיגן על פרטיותו/ה.

56. באוגוסט 2015, מונתה על ידי שרת המשפטים ועדה ציבורית בראשות שופטת בית המשפט העליון בדימוס, עדנה ארבל, לבחינת אמצעים להגנה על הציבור, כולל עובדי השירות הציבורי, מפני פרסומים פוגעניים ופעילויות פוגעניות שבוצעו באינטרנט, כגון בריונות, השמצה והפרות של הפרטיות. הוועדה צפויה להשלים את עבודתה ולפרסם דו"ח בעתיד הקרוב.

התקנת מצלמות במוסדות חינוך

57. בדצמבר 2018, חוקקה הכנסת את חוק התקנת מצלמות לשם הגנה על פעוטות במעונות יום לפעוטות, תשע"ט-2018. חוק זה נועד להגן על שלומם של פעוטות השהים במעונות יום על ידי התקנת מצלמות, תוך שמירה, ככל האפשר, על כבודם ופרטיותם של הפעוטות, של העובדים במעון ושל כל אדם אחר הנמצא במעון. החוק ייכנס לתוקף ב-1 בספטמבר, 2019, ויחול בהדרגה על כל מעונות היום, למעט מעונות יום הפועלים בבתי פרטיים, או שבהם מעל 70% מההורים אינם מסכימים להתקנת המצלמות. על מנת להגן על פרטיותם של הפעוטות, של קרובי

משפחותיהם ושל העובדים במעונות, החוק דורש כי מפעיל המעון ישמור את הצילומים לתקופה שלא תעלה על 30 יום, תוך נקיטת צעדים סבירים למניעת גישה בלתי מותרת לצילומים. כמו כן, צפייה בצילומים, העברתם או שימוש בהם מותרים רק לפי צו של בית משפט.

58. במאי 2015, פורסם חוזר מנכ"ל משרד החינוך בנוגע להתקנת מצלמות במוסדות חינוך שנועד לאזן בין המחויבות לקדם את רווחת התלמידים לבין זכותם לפרטיות. החוזר מנחה את בתי הספר לגבי התקנה ראויה של המצלמות וכולל הנחיות לגבי אופן השימוש בהן, מיקומן ופעילויות החינוך שילוו את התקנת המצלמות. משרד החינוך אינו רואה בהתקנת המצלמות אמצעי נחוץ למניעת אלימות והגנה על רווחת התלמידים, אולם במקרים בהם הרשויות המקומיות או בתי הספר בוחרים לעשות כן, המשרד קובע כי הם מחויבים ליישם תוכניות חינוכיות על מנת לקיים את הוראות חוזר המנכ"ל.

סעיף 17 - גישה למידע הולם

תוכניות טלוויזיה לילדים

59. בשנת 2017, המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין ('המועצה') תיקנה את כללי התקשורת (בזק ושידורים) (בעל רישיון לשידורים), תשמ"ח-1987 על מנת לחייב באופן מפורש את ספקי שירותי הטלוויזיה בכבלים להקצות מינימום של 7% מתקציב ההפקה שלהם להפקות מקוריות עבור הנוער הישראלי. המועצה השיקה קמפיין בטלוויזיה לקידום התמצאות ושימוש בטוחים ומאוזנים באמצעי התקשורת. היא גם השיקה קמפיין שנועד, בין היתר, ליידע הורים באשר לאפשרות החסימה של תוכניות לא הולמות מפני ילדים בערוצי הטלוויזיה בכבלים בשנת 2017. למידע נוסף, ראה נספח I.

מערך מאו"ר

60. מערך מאו"ר הוא מערך אזרחי-משטרתי לאומי משותף למניעת אלימות ופשיעה נגד ילדים ובני נוער ברשת, בהובלת המשרד לביטחון הפנים והמשטרה. מערך מאו"ר נועד ליצירת מערכת להגנה על קטינים מפני עבירות של אלימות, ניצול מיני, התעללות מינית, זנות, פורנוגרפיה וסחר בילדים והפצת תוכן מיני, עד לתקיפות שאינן פליליות אך עם זאת השפעתן עשויה להיות חמורה ביותר, כגון חרם, נידוי וביוש, ככל שעבירות אלה מתבצעות במרחב הסייבר.

61. מערך מאו"ר הוקם בינואר 2016 על ידי החלטת ממשלה מס' 1006 (17.01.2016). על מנת להפעיל את מערך מאו"ר, ארבעה (4) משרדים ממשלתיים משתפים פעולה עם המשרד לביטחון הפנים והמשטרה: משרד החינוך, משרד הבריאות, משרד העבודה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים ומשרד המשפטים. למידע נוסף, ראה נספח I.

מניעת הפצה של חומרים פוגעניים באינטרנט

62. בנוסף, משרד המשפטים מפעיל קמפיין תקשורתי, לרבות ברשתות החברתיות ובטלוויזיה, להעלאת המודעות לאיסור על פרסום סרטונים המהווים הטרדה מינית לפי חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998. זאת בהתאם לסעיף 3(א)(א5) לחוק, שנוסף כחלק מתיקון מס' 10 לחוק

בשנת 2014, אשר קובע כי פרסום סרט המתמקד במיניותו של אדם בנסיבות שבהן הפרסום עלול להשפיל את האדם או לבזותו, מהווה הטרדה מינית.

63. בהתאם לתיקון מס' 49 לחוק התקשורת (בזק ושידורים), תשמ"ב-1982, שנחקק בשנת 2011, ספקי גישה לאינטרנט מחויבים להפעיל מנגנונים להגנה מפני חומר תועבה באינטרנט ואתרי אינטרנט בהם קיים תוכן פוגעני, ללא תוספת תשלום, ולהודיע למנוייהם על זמינותם. למידע נוסף, ראה נספח I.

VI. אלימות נגד ילדים

סעיף 19 - אלימות נגד ילדים - התעללות והזנחה

תיקוני חקיקה

64. בינואר 2019, נכנס לתוקף תיקון מס' 137 לחוק העונשין, תשל"ז-1977. התיקון כולל רפורמה מקיפה של עבירות ההמתה, שמטרתה ליצור מערך אחיד של עבירות המתה בהתאם לחומרתן. התיקון מחליף, בין היתר, את העבירות הנפרדות של רצח והריגה, בעבירת רצח בסיסית, בעבירת רצח בנסיבות מחמירות ובעבירת רצח בנסיבות מקלות, על בסיס רשימת נסיבות מחמירות ומקלות המנויות בחוק. על פי סעיף 301א(א)(8) לחוק המתוקן, רצח או הריגה של קטין מתחת לגיל ארבע עשרה (14), 'חסר ישע' או קטין שמבצע העבירה אחראי עליו, הוא רצח בנסיבה מחמירה. סעיף 368 לחוק מגדיר 'חסר ישע' בתור "מי שמחמת גילו, מחלתו או מוגבלותו הגופנית או הנפשית, ליקויו השכלי או מכל סיבה אחרת, אינו יכול לדאוג לצרכי מחייתו, לבריאותו או לשלומו". העונש בגין עבירה זו של רצח בנסיבות מחמירות הינו עונש חובה של מאסר עולם.

65. בפברואר 2012 חוקקה הכנסת את תיקון מס' 14 לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, תשנ"ה-1995, שנכנס לתוקף ב-1 בינואר, 2013. בהתאם לתיקון, ילד שעל פי פסיקת בית משפט זכאי לפיצוי בהליכים פליליים כקורבן של פשע, יקבל את הפיצוי מהמרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, עד לסכום של 10,000 ש"ח (2,790 דולר ארה"ב). המרכז יחזיר לעצמו את ההוצאה על ידי גביית התשלום ממבצע העבירה במועד מאוחר יותר. זהו תיקון חיוני לצורך מתן פיצויים לילדים באופן חלקי, מכיוון שמרבית העבריינים גם נידונים למאסר אשר מקשה על גביית הפיצוי.

הרשות הישראלית למאבק באלימות, בסמים ובאלכוהול

66. ב-7 בפברואר, 2018, נכנס לתוקף חוק הרשות למאבק באלימות, בסמים ובאלכוהול, תשע"ז-2017. החוק הקים את הרשות הישראלית למאבק באלימות, בסמים ובאלכוהול ('הרשות'). למידע נוסף ראה נספח I.

סעיף 24(3) - מיגור פרקטיקות פוגעניות

מניעת פוליגמיה

67. בשנים האחרונות הרחיבה ממשלת ישראל את מאמציה למיגור הפוליגמיה. הסוגיה קיבלה עדיפות גבוהה ולפיכך הושקעו מאמצים רבים בתחום זה.
68. ב-29 בינואר, 2017, קיבלה ממשלת ישראל את החלטה מס' 2345 אשר הקימה ועדה בין-משרדית לעניין התמודדות עם תופעת הפוליגמיה. הוועדה כללה נציגים מהמשרדים הבאים: חינוך, משפטים, עבודה, רווחה ושירותים חברתיים, פנים, בריאות, חקלאות ופיתוח הכפר וביטחון הפנים. בנוסף, החלטת הממשלה קראה להקמת צוות בין-משרדי רחב שמימתו תהיה יצירת תוכנית אסטרטגית להתמודדות עם תופעת הפוליגמיה. בהתאם לכך תקצה ממשלת ישראל את התקציב המתאים בתקציב המדינה השנתי לשנים 2019-2020. הוועדה הבין-משרדית כללה נציגים ממספר ארגונים בלתי-ממשלתיים.
69. הוועדה הבין-משרדית פרסמה דו"ח מסכם ביולי 2018. המלצותיה העיקריות כללו שיפור של איסוף הנתונים ומנגנוני הדיווח במשרדי הממשלה הרלוונטיים וגורמי אכיפת החוק, הקצאת תקציבים נוספים למוסד לביטוח לאומי ולמשרה לצורך כך ועריכת מחקר נוסף בנושא. הוועדה גם המליצה להרחיב את החינוך בנושא הפוליגמיה באופן כללי, ובמיוחד בקרב הקהילות הבדואיות, ליישם תוכנית תמיכה רווחית עבור נשים במצבי פוליגמיה וילדיהן ולהרחיב את תפקידם של בתי הדין הדתיים השרעים בנושא זה.
70. לאחר מכן, בהחלטת ממשלה מס' 4211 (25.10.2018), הוטל על מנכ"לית משרד המשפטים לעמוד בראש ועדה בין-משרדית ליישום המלצות אלה.
71. בשנת 2017 פרסם היועץ המשפטי לממשלה את הנחיה מס' 41112 שכותרתה "עבירת הפוליגמיה", אשר נועדה להגביר את האכיפה של עבירת הפוליגמיה. ראה דו"ח CEDAW עמ' 14-15.

סעיף 34 - ניצול מיני והתעללות מינית

תיקוני חקיקה

72. בעקבות ההמלצות המסכמות של ועדת האו"ם לזכויות הילד בשנת 2015 (C/OPS/C/ISR/CO/1, פסקה 31), בשנת 2016 תיקנה מדינת ישראל את סעיף 203 לחוק העונשין והעונש בגין העבירה של קבלת שירותי זנות של קטין הועלה משלוש (3) שנים לחמש (5) שנות מאסר (תיקון מס' 127). תיקון זה משנה את מעמד העבירה לפשע, ומשקף את חומרת המעשה. כתוצאה מכך, קטינים שהיו קורבנות של פשעים אלו זכאים להביע את דעתם בפני התובע/ת לפני קבלת החלטה בעניין וכן להביע את דעתם לפני החלטה נשיאותית בנוגע למתן חנינה למבצע העבירה, בהתאם לחוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001.
73. בנוסף לכך נחקקו תיקוני חקיקה נוספים רבים במהלך תקופת הדיווח:
- א. ב-10 באוקטובר, 2019, נכנס לתוקף תיקון 139 לחוק העונשין, תשל"ז-1977. התיקון האריך את תקופת ההתיישנות בגין עבירות מין לחמש עשרה (15) שנים. זאת, הן עקב חומרתן של עבירות אלה והן בשל המאפיינים הייחודיים שלהן, כגון הפגיעות של קורבנות הפשעים המחרידים הללו.

ב. ביולי 2018, תוקן חוק מגבלות על חזרתו של עבריין מין לסביבת נפגע העבירה, תשס"ה-2004. החוק בנוסחו המתוקן מאפשר לבית המשפט לקבוע הגבלות על עבריין מין, לאחר גזירת דינו או לאחר שחרורו מהכלא, אשר עשויות לכלול איסור על כך שמבצע העבירה יגור, ילמד או יעבוד בקרבת מקום המגורים, הלימודים או העבודה של הקורבן. החוק נועד למנוע נזק פסיכולוגי לקורבן אשר עשוי להתרחש עקב פגישות תכופות עם עבריין המין, במקרים בהם העבריין חוזר לסביבת הקורבן, ברחוב, במתקנים מקומיים וכד'. ייחודיותו של החוק מחייבת טיפול זהיר ביישומו ובפרשנותו.

ג. בנוגע להגדרה של עבריין מין - טרם התיקון, החוק הסמיך את בית המשפט לקבוע הגבלות על עבריין מין רק אם העבריין היה בגיר בעת ביצוע העבירה. התיקון הרחיב את ההגדרה של 'עבריין מין' כך שתכלול עבריינים שהיו קטינים בעת ביצוע העבירה, בתנאי שהעבריין ריצה תקופת מאסר בפועל או היה כלוא במתקן סגור, ומלאו לו 19 שנים לאחר שחרורו. החוק עוד קובע כי כאשר מעוניין בית המשפט להטיל הגבלות על אדם שהיה קטין במועד ביצוע העבירה, עליו להימנע, ככל האפשר, מפגיעה בצרכים הייחודיים הקשורים לשיקומו.

ד. ב-3 באוגוסט, 2017, נכנס לתוקף תיקון מס' 20 לחוק הסיוע המשפטי, תשל"ב-1972, בנוגע לסיוע משפטי לאנשים שהם קורבנות של פשעי מין חמורים, כולל קטינים. תיקון זה מעניק סיוע משפטי חינם, ללא בדיקת אמצעים או צורך בעמידה בתנאים, לכל קורבן של אלימות מינית חמורה ממועד הגשת כתב האישום ובמהלך כל ההליכים המשפטיים. עבור קטינים שהם קורבנות של פשעי מין חמורים, שירותים משפטיים יסופקו על ידי יחידת ייצוג ילדים באגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים. תיקון זה הינו צעד משמעותי לקראת יישום זכויותיהם של קורבנות ילדים בהליכים פליליים והגנה עליהם. מאז נכנס התיקון לתוקף ועד דצמבר 2018, 79 קטינים הופנו ליחידת ייצוג ילדים באגף לסיוע משפטי לקבלת שירותים משפטיים.

ה. ביוני 2018, נכנס לתוקף תיקון מס' 132 לחוק העונשין, המוסיף עבירה חדשה שאוסרת על פרסום הצעות לעיסוק בזנות (כגון, הצעות ישירות, מודעות דרושים וכד') (סעיף 205ד). על פי עבירה זו, פרסום הצעה כזו נושאת עונש מרבי של שלוש (3) שנות מאסר או קנס של עד 226,000 ש"ח (62,700 דולר ארה"ב), ואם ההצעה היא לקטין - עונש מרבי של חמש (5) שנות מאסר או הקנס הרשום לעיל. אם העבירה מבוצעת על ידי תאגיד, דינו כפל הקנס האמור. עבירה זו גם כלולה הן בחוק חסימת מספר טלפון לשם מניעת ביצוע עבירות, תשע"ח-2018 והן בחוק סמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באמצעות אתר אינטרנט, התשע"ז-2017 והיא משלימה את התוספת משנת 2011 של העבירה של פרסום שירותי זנות.

ו. במאי 2018, אימצה הכנסת את תיקון מס' 94 לחוק בתי המשפט, הקובע כי תיקים של גרימה לעזיבת המדינה לצורך זנות או עבדות, יידונו בפני שופט יחיד (1) במקום מותב של שלושה (3) שופטים. התדיינות בפני שופט אחד מאפשרת גביית עדויות במהירות לפני עזיבת העדים מהמדינה ולכן מובילה לאכיפה משופרת של העבירות החמורות הללו.

ז. במרס 2018, חוקקה הכנסת את חוק חסימת מספר טלפון לשם מניעת ביצוע עבירות, תשע"ח-2018, המסמיך קצין/קצינת משטרה לחסום מספר טלפון מפורסם ברבים (ללא קשר לאמצעי הפרסום), אם יש לו/ה יסוד סביר להאמין כי מספר טלפון זה משמש לביצוע פשע.

החוק מאפשר גם הורדת אתרי אינטרנט המפרסמים את ההצעות האסורות ואת חסימת מספרי הטלפון שפורסמו בפרסומים אלה.

ח. ביולי 2017, חוקקה הכנסת את חוק סמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באמצעות אתר אינטרנט, תשע"ז-2017, המסמיך את בתי המשפט להוציא צו לחסימת הגישה לאתר אינטרנט או להורדתו מהאינטרנט. צו כזה יוצא אם הוא חיוני למניעת עבירה נמשכת הקבועה בתוספת לחוק, כגון עבירות הקשורות לזנות, לפורנוגרפיית ילדים, להימורים ולסמים וחומרים מסוכנים. חוק זה מאפשר לבתי המשפט להוציא אחד (1) מתוך שלושה (3) סוגי צווים: צו להגבלת הגישה לאתר הרלוונטי, צו להגבלת האפשרות של איתור האתר הרלוונטי וצו להורדת אתר מהאינטרנט - בתנאי שהאתר הרלוונטי מאוחסן בשרת הממוקם בישראל או בשליטת אדם השוהה בישראל. מטרת החוק היא לספק לרשויות אכיפת החוק כלים נוספים למאבק בתופעה של זנות קטינים בעולם הווירטואלי, כחלק מהמאמצים הכוללים הנמשכים בנושא.

ט. למידע נוסף על תיקוני חקיקה, ראה נספח I.

טיפול בקורבנות של פשעי מין

74. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל תוכניות קבוצתיות להתערבות במגוון מוסדות על מנת לסייע לקטינים שהם קורבנות אלימות והתעללות בשיקומם, בעיקר בתחום התעסוקה ובהכנה לתפקוד תקין במשפחה, בקהילה ובחברה. כמו כן, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל מוסדות לצורך הוצאת ילדים והגנה מיידית עליהם במקרה חירום כאשר הם מצויים בסכנה מוחשית והן על מתן להעניק טיפולים נוספים בקהילה בכדי לסייע לשקם קטינים שהם קורבנות של תקיפה מינית. במרכזי הטיפול, מתקיימות פעילויות יזומות של מתן מידע, ייעוץ והדרכה בנוגע לתקיפה מינית של ילדים ואמצעי זיהוי, הכרה והתערבות במקרים אלה. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 37(א) ו-28(2) - הזכות שלא להיות נתון לעינויים, טיפול או עונש אחרים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים

איסור על עינויים ויחס אכזרי

75. נושא זה נדון בדו"ח הראשוני של ישראל. לא התרחשו שינויים משמעותיים בתחום זה מאז.

חקירות שירות הביטחון הכללי (שב"כ) של ישראל

76. השב"כ אחראי על פי חוק, לשמירה על ביטחון המדינה ומוסדות המדינה מפני איומי טרור, ריגול ואיומים אחרים. השב"כ ועובדיו פועלים במסגרת מגבלות החוק וכפופים לבקרה ופיקוח תמידיים, הן פנימיים והן חיצוניים, כולל על ידי מבקר המדינה, פרקליטות המדינה, היועץ המשפטי לממשלה, הכנסת וכל הערכאות המשפטיות, כולל בג"ץ.

77. המעוכבים בחקירת שב"כ, לרבות קטינים, מקבלים את כל הזכויות להן הם זכאים על פי דין ובהתאם לאמנות הבין-לאומיות שישראל צד להן, לרבות הזכויות לייצוג משפטי, טיפול רפואי וביקורים על ידי הוועדה הבין-לאומית של הצלב האדום (ICRC), ככל שרלוונטי.

78. ההנחיות המבצעיות של השב"כ מספקות הגנה מיוחדת לקטינים, המתחייבת בהתאם לגילם, על מנת להבטיח הגנה הולמת על זכויותיהם ועל רווחתם הפיזית והנפשית. חקירות של קטינים מתבצעות באישור של בעלי התפקידים הבכירים ביותר בשב"כ ובהתאם להנחיות מיוחדות בדבר חקירת קטינים. חקירות אלה מנוהלות על ידי חוקרים שעברו הכשרה רלוונטית וקביעת משך החקירה ומספר שעות השינה מותאם לצרכיהם של קטינים. בנוסף, קטינים אשר עצורים בהתאם לחוק מוחזקים בנפרד מבגירים, וכל מקרה של עבירה לכאורה שבוצעה על ידי חוקר שב"כ ניתן להפנות למבקר תלונות נחקרים בשב"כ (מבת"ן).

79. כמו כן, החל בינואר 2018, בהתאם להמלצות של מספר ועדות האמונות על יישום אמנות זכויות אדם וועדות ישראליות, הותקנו מצלמות בחדרי החקירות של השב"כ אשר משדרות באופן שוטף ובמעגל סגור לחדר בקרה הממוקם במתקן שב"כ, שם לא מנוהלות חקירות. חדר הבקרה נגיש וזמין לגוף פיקוח חיצוני מטעם משרד המשפטים בכל עת. לחוקרים לא ניתנת כל אינדיקציה כאשר המפקח מטעם משרד המשפטים צופה בהם בחדר הבקרה. על הגוף המפקח לדווח לאלתר למבת"ן ככל שהוא סבור שהתרחש אירוע חריג במהלך חקירה. במהלך שנת 2018, מאות שעות בקרה ופיקוח נוהלו על ידי המפקחים. למידע נוסף, ראה נספח I.

התעללות לכאורה במסגרות חוץ ביתיות

80. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל מסגרות חוץ ביתיות עבור ילדים עם מוגבלויות. במסגרות אלה, כל תלונה שהתקבלה נבדקת באופן מיידי ומעמיק על ידי המפקחים במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. כמו כן, הממונה על תלונות ילדים ונוער ('הממונה') עבור ילדים בהשמה חוץ ביתית, אשר החלה את עבודתה בשנת 2017 (ראה סעיף 25), פועלת בהתאם לסעיף 56 לחוק אומנה לילדים ומונתה על ידי שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 39 - שיקום פיזי ופסיכולוגי ושילוב מחדש בחברה

תוכניות לשילוב מחדש בחברה של ילדים

81. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים יזם כמה תוכניות ייחודיות על מנת לספק תמיכה וסיוע להורים ומשפחות לילדים המעורבים בהליכים פליליים וכדי לאפשר להם להשתלב באופן מיטבי בחברה. חלק מהתוכניות מותאמות במיוחד לקטינים עולים מברית המועצות לשעבר וילדים ממוצא אתיופי. למידע נוסף, ראה נספח I. בנוגע לשיקום ילדים שהם קורבנות של אלימות, פשעי מין, זנות וסחר, ראה סעיפים 34, 19 ו-CRC-OP-SC.

VII. סביבה משפחתית וטיפול חלופי

סעיף 5 - הנחיה ואחריות הורית

הסכמת הורים לטיפול רפואי בילדיהם

82. ההסדרים החוקיים בנוגע לטיפול רפואי של ילדים מבוססים על הוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962, שהוא החוק הכללי שחל גם על יחסי הורים-ילדים. במערכת הבריאות הסדרים אלה באים בדרך כלל לידי ביטוי בנושאים הבאים:

א. ההורה הוא האדם המורשה לתת הסכמה מיוחדת לטיפול רפואי בילד;

ב. קיימת חזקה בחוק לפיה הסכמתו של הורה אחד מעידה על הסכמתו של ההורה השני בכל הנוגע למתן טיפול רפואי לילד. במקרים של טיפולים רפואיים מיוחדים (כגון השתתפות בניסויים רפואיים) או אם קיימת תשתית מספקת לביטול חזקה זו אזי נדרשת הסכמת שני ההורים למתן הטיפול הרפואי.

83. משרד הבריאות הורה לכל קופות החולים לספק לכל הורה בנפרד גישה לתיק הרפואי המקוון של הילד. הוראה זו מנתקת את התלות בין ההורים, פותרת את הצורך בקבלת מידע מההורה האחר במקרים של אי שיתוף פעולה וסכסוך ביניהם ומאפשרת לשני ההורים להיות מעורבים בטיפול הרפואי של ילדם.

84. בשנת 2016, תיקון מס' 9 לחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996 הוסיף את סעיף 16א המאפשר למנוע מהורה שהורשע או מואשם בביצוע עבירת מין כלפי ילדו קבלת מידע רפואי לגבי אותו ילד וכן לא לאפשר לו לקבל החלטות רפואיות בנוגע לטיפול הרפואי בילד.

תוכניות מיוחדות להדרכת הורית

85. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל מספר תוכניות עבור ילדים ומשפחותיהם על מנת לשפר את היכולות ההוריות של משפחות בכל האוכלוסיות, כולל משפחות החיות בעוני. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 9 - הפרדת ילדים מהוריהם

אמצעים להבטחת ההגנה על ילדים החיים בבתי כלא עם אימהותיהם

86. סעיף 2 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], תשל"ב-1971 קובע כי אסירות יכולות לגדל את ילדיהן הפעוטות (מתחת לגיל שנתיים (2)) בבית הסוהר. על פי פקודות נציבות שירות בתי הסוהר (שב"ס) הישראלי, אסירה והפעוט שלה יוחזקו בתא מתאים שאושר על ידי רופא. תינוק שנולד בכלא או פעוט השוהה עם אימו בכלא יקבל את כל הטיפול הרפואי הנחוץ, לרבות תזונה הולמת, תרכובת מזון לתינוקות וחיסונים. הצוות הרפואי של השב"ס יפקח על מצבו של הפעוט ובמקרה שהפעוט חולה, ניתן לזמן רופא ילדים לבית הסוהר. הטיפול בפעוט יתבצע בבית הסוהר, בבית חולים או בתחנות טיפת חלב, הכל בהתאם לצרכים הרפואיים. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 10 - איחוד משפחות

87. תוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג-2003 הוארך מספר פעמים, עד ה-30 ביוני, 2019. עקב פיזור של הכנסת הוארך תוקפו של החוק באופן אוטומטי עד ה-17 בדצמבר, 2019. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 11 - העברה ואי-החזרה שלא כדין

88. יישום אמנת האג בדבר ההיבטים האזרחיים של חטיפה בין-לאומית של ילדים מובל על ידי המחלקה הבין-לאומית בפרקליטות המדינה. כשקיים חשש לרווחתם של ילדים במהלך מקרי חטיפה או לאחריהם, פרקליטות המדינה עשויה להעביר את התיק לרשויות הרווחה כדי להמשיך בטיפול לפי ראות עיניהן. בחלק מהמקרים, בית המשפט קובע בפסיקתו כי יש לערב את שירותי הרווחה. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 18(1) ו-2 - אחריותם המשותפת של הורים, סיוע להורים והענקת שירותי טיפול בילדים

חוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה

89. בשנת 2014, נחקק החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), תשע"ה-2014. חוק זה קובע כי בני זוג נשואים המעוניינים להתגרש מופנים תחילה ליישוב הסכסוך ביחידות הסיוע למשפחה שליד בית המשפט הרלוונטי. הצדדים אינם רשאים לפנות לאמצעים שיפוטיים לפני שעשו כן. לאחר הגשת בקשה, היחידה לסיוע למשפחה עורכת עד ארבעה (4) מפגשים ראשוניים עם הצדדים שמאפשרים להם לבחון את האפשרות לפנות ליישוב סכסוכים חלופי, במקום התדיינות משפטית בבית המשפט. החוק נועד לצמצם את ההשלכות המורכבות של התדיינות משפטית במהלך גירושין בבתי משפט לכל בני המשפחה. הוא גם מסייע במניעת הפליה נגד נשים בהליכים שיפוטיים במקרים בהם נשים נמצאות בעמדת נחיתות לעומת גברים ועליהן להתמודד עם הסכסוך המתוח ועם התחושות המתלוות להליך הפרידה. חוק זה מחייב הכנה והדרכה של מומחים ונכנס לתוקפו ביולי 2016. החוק נחקק כהוראת שעה התקפה לשלוש (3) שנים.

90. למידע נוסף על משמורת הורית בגירושין, מזונות ילדים וחזקת הגיל הרך, ראה דו"ח CESCR, עמ' 19-20.

סעיף 20 - ילדים שנמנעה מהם סביבה משפחתית

חוק אומנה לילדים

91. סעיף 1 לחוק אומנה לילדים, תשע"ו-2016 קובע את מטרתו שהיא לעגן את זכויותיהם של ילדים באומנה ואת חובת המדינה להבטיח את טובתם ואת זכויותיהם. על פי סעיף 5 לחוק, ככלל יחולו העקרונות הבאים בעת קבלת החלטות ומתן שירותים לילד: שמירה על כבוד הילד והגנה על פרטיותו; שמירה על שוויון בין ילדים בכפוף לצרכיו הייחודיים של כל ילד; והבטחת עמידה בלוחות זמנים שנקבעו וצמצום עיכובים במתן שירותים.

92. סעיף 13 לחוק קובע את זכותו של הילד למידע. על פי סעיף זה, לילד עומדת הזכות לקבל מידע, בהתחשב ביכולתו להבין מידע זה, בכל שלב של ההשמה והמגורים במשפחת אומנה. הסעיף כולל את זכותו של הקטין למידע בנוגע למצבו, צרכיו, הליכים שמתקיימים בעניינו, תוכניות החלטות, משפחת האומנה, זכויותיו וכד'.

93. נושא משמעותי נוסף המוסדר בחוק הינו מעמדם של הורים ביולוגיים והשתתפותם במסגרת האומנה. על פי סעיף 33 לחוק, הורה נושא באחריות, בחובה ובזכות לקיים קשר אישי עם ילדיו

שהוּשמו באומנה, בכפוף לתוכנית הטיפול שנקבעה לילד ולהחלטות בית המשפט. כל פעולה או החלטה בנוגע להשמת ילד ייעשו מתוך הכרה מלאה באחריותם, בחובותיהם ובזכויותיהם של ההורים כלפי ילדיהם ובשותפות עימם, ככל הניתן. להוריו של הילד זכות להביע את דעתם במהלך תכנון תוכנית הטיפול וינתן משקל ראוי לדעתם.

94. כמו כן, הורי ילד שהושם באומנה מקבלים את הזכות לקבל מידע על כל הנושאים הקשורים להליכי הטיפול וההחלטות הקשורות להשמת הילד באומנה, לרבות: פרטים אודות משפחת האומנה שבה הושם ילדם, מצבו של ילדם, ובכלל זה מידע הנוגע למצבו הנפשי והגופני, הישגיו בלימודים, תפקודו, התנהגותו והתפתחותו ומידע על סיום אומנה או שינוי מהותי בה. מידע זה לא יועבר אם קיים חשש ממשי שמסירת המידע עלולה לגרום לילד נזק כלשהו, או אם נקבע כל סייג אחר להעברת המידע בהתאם להנחיית בית משפט.

95. ככלל, השמת ילד באומנה תבוצע תוך שאיפה לקבלת הסכמת ההורים, ככל הניתן. אם מתקבלת הסכמה כאמור, ייערך הסכם בין ההורים לבין המחלקה לשירותים חברתיים במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, הכולל את עיקרי תוכנית הטיפול, את הסכמת ההורים למסירת מידע אודות הילד, מידע בדבר תחומי האחריות, החובות והסמכויות של משפחת האומנה וכן הלאה. הסכם זה ייערך, ככל האפשר, גם אם ההחלטה על השמת הילד במשפחת אומנה הייתה בלא הסכמת הוריו.

96. ב-25 בנובמבר, 2018, נכנסו לתוקף *תקנות אומנה לילדים (בקשה לרישיון)*, תשע"ט-2019. תקנות אלה הבהירו את הדרישות והמסמכים שיש להגיש על מנת להישקל כמשפחת אומנה. המסמכים מבטיחים את קיומה של בדיקה מעמיקה לגבי כוונות מגישי הבקשה ומצבם הרפואי והכלכלי. זאת, על מנת להבטיח את קיומן של זכויות הקטינים במשפחת האומנה שבה הושמו.

97. למידע נוסף בדבר ההליך להגשת תלונות, ראה סעיף 25 ונספח I.

סעיף 21 - אימוץ

הכרה בהורות במקרים של אימוץ ופונדקאות

98. הכרה חוקית בהורות מבוצעת באמצעות סוגים שונים של צווים פסיקטיים:

א. הורות ביולוגית מוכרת על פי חוק ונרשמת על ידי מרשם האוכלוסין ללא צורך בצו בית משפט. במקרים בהם קיים ספק בנוגע לזהות ההורה הביולוגי, ניתן להוכיח הורות באמצעות בדיקה גנטית. ניתן להוציא צו בית משפט הצהרתי בהסתמך על תוצאות הבדיקה.

ב. הורות בדרך של אימוץ, שאינה מבוססת על קשרים גנטיים בין ההורה לילד, נוצרת באמצעות צו אימוץ פסיקטי על פי *חוק אימוץ ילדים*, תשמ"א-1981. החוק מסדיר את הנושא של אימוץ בין-ארצי, בהתאם לאמנה לזכויות הילד ולאמנת האג בדבר הגנה על ילדים ושיתוף פעולה לגבי אימוץ בין-ארצי משנת 1993.

ג. הורות באמצעות פונדקאות בישראל נוצרת באמצעות צו הורות, בהתאם *לחוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד)*, תשנ"ו-1996.

פונדקאות בישראל

99. ב-17 ביולי, 2018, נחקק בכנסת תיקון מס' 2 לחוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), תשנ"ו-1996 במטרה, בין היתר, לחזק את ההגנה על זכויות הילד, האימהות הפונדקאיות וההורים המיועדים במהלך הפונדקאות בישראל. סעיף 5 לתיקון קובע קריטריונים מפורטים לכשירות האם הנושאת וההורים המיועדים במסגרת החוק, כגון מגבלות גיל והיעדר עבר פלילי בהתאם להמלצות הוועדה לזכויות הילד של האו"ם מיוני 2015, התיקון קובע כי במקרים שבהם בית המשפט או עובד סוציאלי סבור כי קיים חשש לפגיעה ברווחת הילד על ידי ההורים המיועדים, העובד הסוציאלי יגיש את תסקירו לבית המשפט ויבקש כי בית המשפט יבחן את התסקיר בבואו לקבל את החלטתו בנוגע להוצאת צו ההורות.

100. חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), תשנ"ו-1996 חל על נשים הסובלות מליקוי רפואי המונע מהן לשאת הריון, בין שיש להן בן זוג ובין שהן יחידניות. עתירה בנוגע להיבט זה של החוק תלויה ועומדת בפני בג"צ, כאשר הטענה העיקרית המוצגת בעתירה הינה כי החוק מפלה נגד זוגות חד מיניים וגברים יחידנים משום שהוא מונע מהם גישה לפונדקאות בישראל. העותרים מבקשים להרחיב את הגישה להסדר פונדקאות בישראל לזוגות חד מיניים ולגברים יחידנים (בג"צ 781/15 ארד פנקס נ' הוועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים לפי חוק ההסכמים לנשיאת עוברים ואח').

פונדקאות בחו"ל

101. בעקבות החלטת בג"צ (בג"צ 566/11 דורון ממת-מגד ואח' נ' משרד הפנים ואח') (28.1.2014) ראה נספח III), בפעם הראשונה, הדרישה להוצאת צו אימוץ של בית משפט עבור בן הזוג של ההורה הביולוגי הוחלפה בדרישה לצו הורות פסיקתי, בכפוף לתנאים שנקבעו על ידי היועץ המשפטי לממשלה לצורך הוצאת הצו, והכל בהתאם לטובת הילד.

102. על מנת להוציא צו הורות פסיקתי במקרים של פונדקאות בחו"ל, יש להוכיח את יציבות הקשר של בני הזוג ואת כוונתם ההדדית לגדל את הילד, בנוסף לקריטריונים נוספים מסוימים הנבחנים לאור טובת הילד. כמו כן, על מנת להבטיח את ההגנה על זכויות הילד והאם הפונדקאית במהלך ההליך, המבקשים נדרשים להוכיח את חוקיות הליך הפונדקאות במדינה הרלוונטית, את ההסכמה מדעת של האם הנושאת לעבור את ההליך הרפואי ואת הסכמתה למסור את הילד לאחר הלידה. הוצאת צו הורות פסיקתי דורשת בנוסף קיום קשר גנטי בין הילד לבין לפחות אחד מההורים המיועדים וכן העדר קשר גנטי בין הילד לבין האם הפונדקאית. זאת, על מנת למנוע סחר בילדים ועקיפה של הליכי האימוץ. כמו כן, עובד סוציאלי נדרש לבחון את העבר הפלילי של המבקש ולוודא שלא הוצא בעבר ילד ממשמורתו. זאת על מנת למנוע סיכון לרווחתו של הילד. מעבר לכך, העובד הסוציאלי רשאי לדרוש תסקיר מטעם שירותי הרווחה כדי להבטיח את טובת הילד. תסקיר העובד הסוציאלי דומה לזה שנדרש לצורך אימוץ. אולם, התהליך קצר באופן משמעותי מהליך האימוץ והילד אינו נרשם כמאומץ.

103. בפברואר 2015, בעקבות ההתפתחות הפסיקתית לעיל, המדינה הרחיבה את האפשרות לקבל צו הורות פסיקתי לבת הזוג של אישה שילדה באמצעות תרומת זרע אנונימי בישראל. במקרים כגון אלה, ניתן להוציא צו הורות רק במצבים בהם זהותו של תורם הזרע אינה ידועה להורים

המיועדים. בדומה לתנאים החלים במקרים של פונדקאות בחו"ל, מתן צו הורות פסיקתי במצבים של הורות באמצעות תרומת זרע דורש מהזוג להוכיח את יציבות הקשר ביניהם ואת כוונתן ההדדית לגדל את הילד.

104. באפריל 2018, מינה משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, צוות מומחים בין-משרדי לבחינת התנאים להוצאות צו הורות פסיקתי במקרים של תרומת זרע אנונימית לזוגות בישראל או במקרים של פונדקאות בחו"ל. חברי הצוות כללו עובדים סוציאליים, בעלי מקצוע ומומחים משפטיים מהמשרדים הממשלתיים הרלוונטיים. הצוות הבין-משרדי נפגש עם גורמים מהאקדמיה, עם מומחים רלוונטיים ועם נציגי קהילת הלהט"ב וסיים את עבודתו באוקטובר 2018. הדו"ח שפרסם הצוות התקבל במלואו על ידי שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. מעבר לכך, היועץ המשפטי לממשלה קיבל את הדו"ח והוא הוצג כעמדתה הרשמית של מדינת ישראל בהליכים משפטיים שונים בהם המדינה הייתה מעורבת. למידע נוסף, ראה נספח I.

ועדת גרוס לבחינת חוק אימוץ ילדים

105. בשנת 2007, ועדה בין-משרדית בנושא אימוץ ילדים, שבראשה עמד סגן הנשיא לשעבר של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו כבוד השופט יהושע גרוס ('ועדת גרוס'), מונתה על ידי משרד המשפטים ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. בשנת 2016, פרסמה ועדת גרוס את הדו"ח שלה בנוגע לאימוץ על פני רצף הטיפול בילדים בסיכון. המלצותיה, שכללו הצעה להחלפת החוק הקיים בנוגע לאימוץ, נוגעות לכל שלבי הליך האימוץ ולמוסדות השונים המעורבים בהם, כולל בין היתר, בתי המשפט, עובדים סוציאליים וכו'. ההמלצות כללו הנחיות לגבי קביעת טובת הילד עבור הגופים המעורבים בהליך האימוץ.

סעיף 25 - ביקורת תקופתית של ההשמה

חוק אומנה לילדים

106. כל ילד שהושם באומנה או במסגרות חוץ ביתיות יכול להגיש תלונה לממונה (ראה פסקה 80 לעיל) באופן עצמאי, חשאי וחופשי, ללא חשש מהשלכות שיפגעו בו. הממונה נגיש לילדים וכולל את האמצעים הנדרשים בהתאם לגיל, לשפה ולרמת הבגרות של הילד, ובמקרה של ילד עם מוגבלויות - גם בהתאם למוגבלויותיו. תוצאות חקירת התלונה יועברו למתלונן ועותק יועבר למפקח לצורך מעקב בנוגע לסעדים הנחוצים.

107. סעיף 66(ג) לחוק אומנה לילדים מגן על ילדים מפני פגיעה שעלולה להיגרם להם עקב הגשת תלונה וקובע כי פגיעה כאמור מהווה עבירה פלילית שדינה מאסר של שנה אחת (1).

108. על פי סעיף 50 לחוק לעיל, על משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לפקח על הגופים המפעילים, על מנחי האומנה ועל משפחות האומנה ועליו לבחון את פעולותיהם.

109. לפי סעיף 54 לחוק, כחלק מהפיקוח על הליך האומנה, המפקחים מורשים ומקבלים סמכויות שונות, לרבות הסמכות לדרוש מכל אדם הקשור לעניין למסור להם מידע או כל מסמך שנדרש על ידי המפקח לשם מילוי תפקידו וכן את הסמכות להיכנס למקומות, וגם, בין היתר, לבקר בבית משפחת האומנה אף ללא תיאום מוקדם ובכל עת, אם קיים חשד לפגיעה ברווחתו של

ילד המושם במשפחת אומנה. באופן דומה, המפקח רשאי למסור לגוף המפעיל, למנחה האומנה או למשפחת האומנה, בכתב, פירוט של ההוראות שלא קוימו, ולדרוש מהם לתקן את הליקויים.

110. ב-30 במרס, 2019, נכנסו לתוקף תקנות אומנה לילדים (מנגנון תלונה לילדים במסגרת השמה חוץ-ביתית), תשע"ט-2019. התקנות קובעות נהלים המבטיחים כי ילדים באומנה ובהשמה חוץ-ביתית מיודעים בנוגע למנגנון התלונות. לדוגמה, התקנות כוללות התחייבות לפרסם את פרטי הממונה במקום ציבורי ונגיש, בנוסף לכך שיובטח כי כל ילד שמושם באומנה מקבל את המידע באופן ובשפה המתאימים לו. התקנות גם מבהירות את מגוון הדרכים שבהן ניתן להגיש תלונה ואת הפרמטרים שעל פיהם על הממונה לברר את התלונה. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 27(4) - רמת חיים

מזונות ומזונות ילדים

111. בשנת 2013, תוקן חוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967 (תיקון מס' 42) ונוסף פרק חדש - הוצאה לפועל במסלול מזונות - הוראת שעה, על מנת לסייע לנשים הזכאיות למזונות ילדים. על פי התיקון, רשות האכיפה והגבייה תנהל את תהליך הגבייה עבור אלה הזכאיות למזונות ילדים באמצעות נוהל מזונות מיוחד. במקרים של חוב למוסד לביטוח לאומי, הנוהל המיוחד יהיה נוהל חובה, בעוד שבמקרים של חובות פרטיים, הנוהל יהיה אופציונאלי.

112. חוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972 מבטיח כי אישה שזכתה בפסיקה למזונות ילדים, בין אם היא גרושה, פרודה או ידועה בציבור, תקבל אמצעי מחיה עבורה ועבור ילדיה כאשר בעל החוב החייב במזונות אינו ממלא את חובתו. החוק מאפשר לאישה לפנות למוסד לביטוח לאומי לצורך התשלום. למידע נוסף, ראה נספח I.

113. בשנת 2012, ועדת שיפמן, ועדה ציבורית בין-משרדית שמונתה על ידי שר המשפטים בשנת 2006 על מנת לבחון את שיעורי הזכאות הכספית למזונות ילדים, פרסמה את הדו"ח הסופי שלה ואת המלצותיה. ההמלצות כללו הצעת חוק בנוגע לנוסחה שבה יש להשתמש לחישוב שיעורי הזכאות של ילדים למזונות שהורה גרוש נדרש לשלם לטובת ילדיו.

114. בשנת 2018, מינתה שרת המשפטים צוות של מומחי כלכלה כדי להעריך מחדש את הצעת החוק של ועדת שיפמן. מטרת הצוות היא לעדכן את הנוסחה לחישוב זכאות הילדים למזונות בהתאם למשתנים רלוונטיים כגון גיל הילד ומקום מגוריו, בנוסף להכנסת ההורה ומספר הילדים במשפחה. זאת, במטרה לשקף בצורה טובה יותר את עלות המחיה. הצוות צפוי להשלים את עבודתו בסוף שנת 2019.

VIII. מוגבלות, בריאות בסיסית ורווחה

סעיף 6(2) - הישרדות והתפתחות

צמצום שיעור תמותת תינוקות

115. משרד הבריאות נקט באמצעים לצמצום שיעור תמותת התינוקות הכוללים מעקב הן אחר ההריון והן לאחר לידה של תינוקות ופעוטות על מנת לזהות גורמי סיכון לבריאות האם והילד, כגון אלימות במשפחה ומחלות נפשיות וגנטיות במטרה לסייע להם בהתאם הצורך. טיפול לאחר לידה ניתן על ידי תחנות טיפת חלב המעניקות מגוון שירותים וביניהם ייעוץ, מעקבי הריון, חיסונים, בדיקות סקר ותוכניות לקידום הבריאות. למידע נוסף על שיעור תמותת תינוקות, ראה דו"ח CESCR, עמ' 42 ונספח II.

סעיף 18(3) - סיוע להורים ומתן שירותי בריאות הילד

116. בעקבות המלצותיה של הוועדה למלחמה בעוני בישראל משנת 2013, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים צימצם באופן משמעותי את התשלום המשולם על ידי הורים למשפחות עניות עבור מעונות יום לפעוטות בסיכון בהתאם לחוק פעוטות בסיכון (הזכות למעון יום), תש"ס-2000. כמו כן, אומץ נוהל חדש המאפשר לאוכלוסיות ממעמד חברתי-כלכלי נמוך ליהנות מתמיכה ממשלתית של עד 100% מעלות הבנייה של מעונות יום. בהתאם להחלטת ממשלה מס' 4193 (29.01.2012), הוצעו מקומות נוספים לילדים של נשים ערביות המועסקות במשרות חלקיות. למידע נוסף, ראה נספח I.

117. בנוסף לכך, תיקון מס' 57 לחוק עבודת נשים, תשי"ד-1954 מאפשר לאב לצאת לחופשת לידה בתשלום לתקופה של שבוע אחד (1) או יותר (במקום מינימום של שלושה (3) שבועות). מטרת התיקון היא לעודד את מימושה של זכות זו על ידי אבות וכך לקדם מעורבות גבוהה יותר של אבות בגידול ילדיהם. כמו כן, אב רשאי לקחת שבעה (7) ימי חופשת לידה במקביל לאישתו ובאפשרותו לנצל אותם בכל שלב של חופשת הלידה על פי הוראות החוק.

סעיף 23 - ילדים עם מוגבלויות

הטבות לילד עם מוגבלויות

118. ככלל, ילדים עם מוגבלויות ספציפיות ובמצבים רפואיים ספציפיים זכאים לקצבת ילד נכה. בחלק מהמקרים, ניתן לקבל את הקצבה החל מגיל שלושה (3) חודשים. זאת, בכדי לסייע למשפחה במתן הטיפול לילד בבית. כ-42,000 ילדים מקבלים קצבת ילד נכה על ידי המוסד לביטוח לאומי.

119. התיקונים המשמעותיים הבאים נחקקו בתחום זה:

א. במאי 2018, בוצע תיקון לחוק ההסדרים הקובע כי ילד הזכאי לקצבת נכות כללית בשיעור של 188% יהיה זכאי לקצבה נוספת של 26.09% מקצבת הנכות הכללית. כמו כן, ילד הזכאי לקצבת נכות כללית בשיעור של 50% יהיה זכאי לקצבה נוספת של 6.88% מקצבת הנכות הכללית.

ב. ביולי 2016, נכנס לתוקף תיקון מס' 2 לתקנות הביטוח הלאומי (ילד נכה), תש"ע-2010. תיקון זה מוסיף הגדרות חדשות לקטגוריות המגדירות ילדים עם מוגבלויות שונות, תוך הוספת הקטגוריה של "ילד הזקוק לטיפול רפואי קבוע". עוד קובע התיקון כי ילדים בקטגוריה זו זכאים ל-50% מקצבת הנכות הכללית.

ג. ב-25 ביולי, 2016, נכנס לתוקף תיקון מס' 2 לתקנות הביטוח הלאומי (ילד נכה), תש"ע-2010. התיקון יצר הטבה לילד המחייב "טיפול רפואי קבוע". ילד זה מוגדר כילד אשר, על פי הוראות רופא, נבצר ממנו להגיע למסגרת חינוכית למשך שלושה (3) ימים בשבוע לפחות, במשך שלושה (3) חודשים רצופים. סכום ההטבה עבור הסדרים מיוחדים הוגדל לסכום השווה ל-188% מקצבת הנכות הכללית. למידע נוסף, ראה נספח I.

ד. ב-30 ביוני, 2015, נכנס לתוקף תיקון מס' 2 לתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) (מתן שירותים מיוחדים), תשל"ט-1978. תיקון זה מעניק לילדים עם מוגבלויות חמורות, התלויים לחלוטין בעזרת הזולת, הטבות השוות לשיעור המרבי של קצבת "שירותים מיוחדים". הטבה זו ניתנת לכ-5,400 ילדים.

השמה חוץ ביתית עבור ילדים עם מוגבלויות

120. מרבית הילדים עם מוגבלויות נשארים עם משפחותיהם ומקבלים תמיכה ושירותים בקהילה. רק כ-2,100 מטופלים הינם בהשמות חוץ-ביתיות. ככלל, מדובר במקרים קיצוניים בהם המשפחות אינן מסוגלות להתמודד עם הצרכים המורכבים של הילד ולפיכך, חזרה למשפחה לאחר השמה חוץ-ביתית היא נדירה. למידע נוסף, ראה נספח I.

חינוך תלמידים עם מוגבלויות

121. ב-2 ביולי, 2018, נכנס לתוקף תיקון מס' 11 לחוק חינוך מיוחד, תשמ"ח-1988, כחלק מרפורמה נרחבת במערכת החינוך המיוחד. התיקון מעדכן את היקף הסמכות המוענקת לוועדות ההשמה המקומיות. על פי החוק המתוקן, הורי התלמיד/ה, לאחר קבלת כל המידע הרלוונטי, יחליטו האם ילדם יירשם כתלמיד במוסד חינוך כללי או במוסד לחינוך מיוחד. לוועדת ההשמה יש שיקול דעת להחליט אחרת, במקרים בהם קיים חשש משמעותי לכך שהחלטת הורי התלמיד/ה עשויה לפגוע באופן חמור ברווחתו או ברווחתם של אחרים. אם לא הובעה כל העדפה על ידי ההורים, יש לתת עדיפות להשמת הילד/ה במערכת החינוך הכללית. כמו כן, החוק המתוקן קובע באופן מפורש ושקוף את סוג השירותים להם התלמיד עם המוגבלויות זכאי. שירותים אלה ניתנים על בסיס, בין היתר, תפקודו השכלי, הנפשי, כישורי השפה והכישורים החברתיים שלו/ה.

122. ביולי 2018, נכנסו לתוקף תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות פרטנית לתלמיד ולהורה), תשע"ח-2018. תקנות אלה קובעות התאמות נגישות להן זכאים תלמידים עם מוגבלויות ומפרט את חובת מוסדות החינוך לבצען. למידע נוסף, ראה נספח I והדו"ח הראשוני של ישראל, עמ' 60-62, 83-85.

סעיף 24 - הזכות לבריאות

המועצה לגיל הרך

123. באוגוסט 2017, חוקקה הכנסת את חוק המועצה לגיל הרך, התשע"ז-2017, חוק חדש המורה על הקמת מועצה לגיל הרך. חוק זה נועד לקדם את הטיפול בפעוטות ובהתפתחותם הגופנית והשכלית, להבטיח את בריאותם הגופנית והנפשית ואת מילוי צורכיהם החינוכיים, החברתיים,

הגופניים והרגשיים. זאת, בכדי לספק להם סביבה הולמת אשר תאפשר להם ליהנות מזכויות שוות בבגרות. המועצה הוקמה במשרד החינוך ופועלת בהתאם להנחיותיו.

עידוד הנקה

124. משרד הבריאות מעודד הנקה וממליץ באופן בלעדי על הנקה במהלך ששת (6) החודשים הראשונים לאחר הלידה. עוד מעודד משרד הבריאות הנקה בשילוב תוסף תזונה (תמ"ל) עד שימלאו לתינוק שנים עשר (12) חודשים. למידע נוסף, ראה נספח I.

בריאות הילד והאם

125. יוזמת "אפשרי ובריא" נועדה לפתח את רווחתם של תינוקות על ידי מתן כלים לשיפור הקשר בין ההורה לילד וליצירת סביבה משפחתית המקדמת הורות מיטבית באמצעות סגנון חיים בריא והזנה קשובה. משרד הבריאות וג'וינט ישראל מובילים תוכנית זו על בסיס מודל שהוכח מחקרית אשר פותח בבריטניה.

126. בנוגע לשיעורים עדכניים של תמותת תינוקות, המאמצים לצמצום שיעורים אלה באוכלוסיות מיעוטים ומידע בנוגע לחיסונים, ראה נספח I לדו"ח CESCR, עמ' 82-84.

תוכניות בנושא מיניות

127. משרד הבריאות מעביר בבתי ספר שיעורים שנתיים בנושאי בריאות שרלוונטיים לילדים ולנוער, כגון סגנון חיים בריא ותזונה בריאה, בריאות נפשית, התמכרות לסמים ובריאות מינית.

128. בנוסף, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים השתתף בשנים 2017-2018 בפילוט בין-משרדי בנושא "חינוך למיניות בריאה", שעוסק בחשיבות של גישה למידע, אמצעי מניעה וטיפול ביחס למחלות מין. למידע נוסף, ראה נספח I.

129. יש לציין כי לנערות ולנשים עד גיל עשרים (20) ישנה אפשרות לרכוש אמצעי מניעה בתעריף מופחת כחלק מהשירותים הרפואיים המסובסדים הניתנים על ידי קופות החולים.

מניעת התעללות ואלימות מינית

130. בנוסף ללימוד תכנים בנוגע למיניות בריאה במערכת החינוך, בכל שנה בינואר מתקיים שבוע המוקדש למניעת פגיעה מינית בבתי ספר שבוחרים להשתתף ביוזמה זו. בשנים האחרונות המוקד הושם על מיניות נורמטיבית והקו העובר בין מיניות נורמטיבית לבין פגיעה מינית. הפעילויות מתמודדות עם שאלות אודות תקשורת חיובית, הסכמה, יחסים הדדיים וכד'.

131. במערכת הבריאות קיימת תוכנית ארצית למאבק באלימות, בשיתוף פעולה עם המשרד לביטחון הפנים ועם המשטרה, הכוללת הפעלה של ועדות מוסדיות למניעת אלימות בכל מוסדות הבריאות. הכשרות בנושאים אלה נערכות באחריות משרד הבריאות.

איידס

132. משנת 1980 ועד 2016 דווח על 324 מקרים של ילדים, עד גיל שבע עשרה (17), שהם נשאי HIV. מרבית המקרים הם של ילדים ממוצא אתיופי. חלק מהמקרים המאוחרים יותר הם של מבקשי מקלט וילדים ללא מעמד חוקי.

133. כל הילדים, ללא קשר למעמדם החוקי, מקבלים טיפול אנטי-רטרוויראלי ותמיכה במרפאות HIV ברחבי המדינה.

134. **חינוך בבתי ספר** - בבתי ספר דנים ב-HIV/איידיס עם התלמידים. בסמוך ליום האיידס הבין-לאומי, השירות הפסיכולוגי הייעוצי במשרד החינוך מעלה מידע עדכני לאתר האינטרנט שלו, כולל סדנאות מומלצות. ארגונים קהילתיים, כגון כוח המשימה הישראלי לאיידיס, מעבירים הדרכות בבתי ספר. למידע נוסף על מניעת HIV/איידיס ותמיכה, ראה דו"ח CESCR, עמ' 45-46. בנושא גישה הולמת ובת-השגה למים בטוחים, ראה דו"ח CESCR, עמ' 29-30 ונספח I.

סעיף 26 - ביטוח לאומי

תיקוני חקיקה בנושא קצבאות ילדים וסיוע כספי אחר לילדים ולמשפחותיהם

135. במרס 2017, תוקן *חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב]*, תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 194) על מנת להוסיף להגדרה בחוק של "ילד" אדם המשרת באופן פעיל בשירות לאומי או קהילתי ושמלאו לו/לה פחות מעשרים וארבע (24) שנים. על פי ההגדרה של "ילד" הקבועה בסעיף 238 *לחוק הביטוח הלאומי*, ילד הוא אדם שלא מלאו לו שמונה עשרה (18) שנים; אדם שלא מלאו לו עשרים (20) שנים שנרשם לבית ספר תיכון או לפנימייה צבאית; או אדם שלא מלאו לו עשרים וארבע (24) שנים המשרת באופן פעיל בשירות צבאי חובה או משרת בשירות קהילתי או לאומי.

136. בפברואר 2016, חוקקה הכנסת את תיקון מס' 169 *לחוק הביטוח הלאומי*. התיקון קובע שיעור אחיד למענק הלימודים של בית הספר שמוקצה לילדים מגיל שש (6) עד שמונה עשרה (18), ומחליף את ההסדר הקודם.

137. בנובמבר 2015, חוקקה הכנסת את תיקון מס' 164 *לחוק הביטוח הלאומי*, על פיו כל ילד/ה מקבל קצבה חודשית נוספת בסכום של 50 ש"ח מהמוסד לביטוח לאומי, אשר מיועד לחיסכון ארוך טווח מיוחד המנוהל על ידי המוסד לביטוח לאומי תחת שמו של הילד/ה. הילד/ה יקבל את סכום החיסכון שלו/שלה בהגיעו לגיל 18 (בהסכמת ההורים), אלא אם קיים צורך דחוף המצדיק את משיכת החיסכון. עם זאת, התיקון מתמרץ את הילד/ה למשוך את החיסכון מגיל 21 או לאחר מכן במטרה לעודד שימוש חכם בחיסכון בחייו הבוגרים. בנוסף לכך, הורי הילד/ה יכולים להקצות 50 ש"ח (14 דולר ארה"ב) נוספים עבור חשבון החיסכון של הילד/ה. למידע נוסף, ראה נספח I.

138. למידע נוסף בנוגע לתיקונים משמעותיים לגבי קצבת ילדים, הכוללים: הטבה אחידה, קטינים שהורשעו בעבירות ביטחון, ילדים באומנה, מענק לימודים וכן תיקונים אחרים לקצבאות לידה, מענקי לידה ודמי לידה, ראה נספח I לדו"ח CESCR, עמ' 34-35.

סעיף 27(1-3) - רמת חיים

מאבק בעוני

139. משרד הבריאות, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ומשרד החינוך הגדירו את הנושא של פיתוח מדיניות למודעות לעוני כמטרה מרכזית לצמצום הפערים הכלכליים.

המשרדים פועלים על מנת לצמצם את אי השוויון ולספק מענה ייחודי לאוכלוסיות ממעמד חברתי-כלכלי נמוך.

140. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ומשרד החינוך הוסיפו תקציב לאוכלוסיות ממעמד חברתי-כלכלי נמוך בכדי לאפשר את צמצום הפערים החברתיים והחינוכיים. בשנים האחרונות, חלקים משמעותיים מהמשאבים שנוספו למערכת החינוך הוקצו באופן דיפרנציאלי תוך מתן עדיפות לפריפריה ולשכבות החברתיות החלשות. למידע נוסף, ראה נספח I. למידע נוסף על תוכנית הפעולה הלאומית למאבק בעוני, ראה נספח I לדו"ח CESCR, עמ' 59-60.

ילדים ונוער בסיכון

141. ב-17 ביולי, 2018, אישרה הכנסת את תיקון מס' 4 לחוק פעוטות בסיכון (הזכות למעון יום), תש"ס-2000. מטרת התיקון היא לשפר ולקצר את משך ההליכים במקרים בהם פעוטות בסיכון זכאים לשהות במעון יום. בנוסף, התיקון מרחיב את הקריטריונים לקביעה כי פעוט מצוי בסיכון על ידי מתן האפשרות לשקול מידע רפואי בכתב המציין כי הפעוט סובל מהתעללות, או על בסיס מידע הקשור להתמכרות להימורים של אחד מהורי התינוק. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 33 - אמצעים להגנה על ילדים מפני התמכרות לסמים

פעילויות הרשות בנושא מניעת התמכרות לסמים

142. במהלך 2018, ניסחה הרשות למאבק באלימות, בסמים ובאלכוהול תוכנית למניעת אלימות ושימוש בסמים ובאלכוהול ברשויות המקומיות.

143. הרשות החליפה את הרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול, הגוף הקודם שהתמודד עם סוגיות דומות. הרשות הלאומית השתתפה בפיתוח של שירותים לטיפול בנוער המושפע מהתמכרות לסמים ולשיקומו. לדוגמאות, ראה נספח I.

144. ב-13 באוגוסט, 2013, נכנס לתוקף חוק המאבק בתופעת השימוש בחומרים מסכנים, תשע"ג-2013. החוק קובע כלים אפקטיביים עבור רשויות אכיפת החוק להתמודדות עם התופעה של חומרים פסיכו-אקטיביים חדשים - NPS, שאינם כלולים במסגרת פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], תשל"ג-1973. החוק מגדיר באופן רחב מה מהווה חומר מסוכן, מעניק למשטרה סמכות לתפוס ולהשמיד חומר מסוכן ומאפשר לגופים הרלוונטיים להכריז זמנית על חומר מסוכן כחומר אסור להפצה. החוק גם קובע כי ייצור, מכירה, הצגה למכירה, ייבוא, ייצוא, אספקה, סחר וכל עסקה אחרת ואחזקה במטרה לעשות אחת מהפעולות האמורות בחומר שאסור בהפצה, יהוו עבירה פלילית שהעונש בגינה שלוש (3) שנות מאסר. מעבר לכך, אדם הנותן לקטין חומר אסור בהפצה או משדל קטין להשיג חומר אסור בהפצה דינו מאסר חמש (5) שנים. למידע נוסף, ראה נספח I.

שינויים במדיניות האכיפה של שימוש לצריכה עצמית בקנביס

145. ב-19 ביולי, 2018, חוקקה ישראל את חוק הסמים המסוכנים (עבירת קנס מיוחדת - הוראת שעה), התשע"ח-2018, שנכנס לתוקף ב-1 באפריל, 2019. החוק מאמץ מדיניות של הטלת קנסות מדורגים והפללה כמוצא אחרון בעבירה של החזקה או שימוש בקנביס לצריכה עצמית. החוק

קובע כי מודל הקנסות שהוגדר בחוק לעבירה הראשונה והשנייה של החזקה או שימוש בקנביס לא יחול על קטינים שטרם מלאו להם 18 שנים במועד ביצוע העבירה.

146. בנוסף, החוק קובע כי עבירות הקנס המיוחדות יירשמו במערכת משטרתית נפרדת (מרשם משטרת מיוחד) שתוקם לצורך כך ושתהיה נפרדת מהמרשם הפלילי. המרשם המשטרת המיוחד יהיה חסוי ולא יימסר ממנו כל מידע אלא בהתאם לחוק.

147. ביחס לקטינים, החוק קובע כי המרשם המשטרת המיוחד יכלול רשומות של קטינים שביצעו עבירה של החזקה או שימוש בקנביס לצריכה עצמית. הכללת רשומות מסוג זה תבוצע רק בתנאים ובנסיבות שנקבעו על ידי המשטרה, המשרד לביטחון הפנים ומשרד המשפטים בפרוטוקול שיפורסם באתר המשטרה. הפרוטוקול המיוחד לקטינים צפוי להתפרסם בקרוב.

תוכניות חינוכיות לקידום סגנון חיים בריא ומניעת חשיפה של ילדים לחומרים ממכרים

148. משרד החינוך בשילוב עם משרד הבריאות, כחלק מהתוכנית הלאומית "אפשרי בריא", קבעו מטרה משותפת: עד לשנת 2020, כל מוסדות החינוך, בתי הספר והגנים יפעלו כמקדמי בריאות.

149. לפרטים על התוכניות הללו על תלמידים מעורבים בהתמכרות לסמים ועל תוכנית מנהיגות לנוער של משרד החינוך, ראה נספח I לדו"ח זה ונספח I לדו"ח CESCR, עמ' 89-92.

IX. חינוך, פנאי, ופעילויות תרבותיות

סעיף 28 - הזכות לחינוך

תיקוני חקיקה

150. באוקטובר 2018, חוקקה הכנסת את חוק הפיקוח על מעונות יום לפעוטות, תשע"ט-2018, שנועד לקבוע מסגרת חוקית להפעלת מעונות יום לפעוטות על מנת להגן על הבטיחות ועל הזכויות והכבוד של פעוטות במעונות אלה. החוק מגדיר את התנאים הדרושים לשם השגת רישיון להפעלת מעונות יום וקובע את המנגנונים לפיקוח עליהם. עוד מחייב החוק לבצע בדיקה של עברם הפלילי של עובדי המעונות ואת בטיחות המתקנים. בנוסף, החוק אוסר על השארת פעוט בלא השגחה מתמדת בכל שעות פעילות המעון ומטיל חובה על כל העובדים להשתתף בהדרכה בנושא עזרה ראשונה לפעוטות. החוק קובע כלים רבים לאכיפה מנהלית ועיצומים כספיים שנועדו לעודד את יישומו, ומאפשר לשר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים להסדיר את דרישות ההדרכה, ההשכלה והניסיון הנדרשים מצוות העובדים במעונות היום.

151. ב-16 ביולי, 2018, תיקנה הכנסת את חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953 (תיקון מס' 17). לפי החוק המתוקן, חינוך לשירות משמעותי בצבא או בשירות לאומי אזרחי התווסף למטרות החינוך הממלכתי. בנוסף לכך, שר החינוך מוסמך לקבוע כללים לשם מניעת הפעילות במוסדות חינוך של אדם או של גוף שאינו חלק ממערכת החינוך, אם פעילותו עומדת בסתירה חמורה ומשמעותית למטרות החינוך הממלכתי המפורטות בסעיף 2 לחוק, או אם הוא פועל לנקיטת הליכים משפטיים או מדיניים מחוץ לישראל נגד חיילי צבא ההגנה לישראל, בשל פעולה שביצעו במסגרת תפקידם, או נגד מדינת ישראל. כללים אלה טרם נקבעו.

152. ב-7 באוגוסט, 2017, חוקקה הכנסת את החוק לפיקוח על הפעלת צהרונים, התשע"ז-2017. חוק זה קובע הוראות בנוגע לפיקוח על צהרונים לילדים הפועלים במוסדות חינוך או אשר מופעלים על ידי רשויות מקומיות. החוק קובע את התנאים להקמת צהרונים אלה ולהפעלתם וכן את התנאים הפיזיים, הבטיחותיים והסביבתיים הנדרשים בכדי להבטיח את הפעלתם התקינה. עוד קובע החוק הוראות ביחס לתנאים הנדרשים למילוי התפקידים בצהרונים, תנאי העסקת עובדים וכן הוראות, בנוגע לשירותים שיש לספק בצהרונים אלה.

153. ב-29 במאי, 2017, חוקקה הכנסת את חוק הפיקוח על מחירי קייטנות ציבוריות, תשע"ז-2017. החוק קובע כי שר הפנים, לאחר התייעצות עם ועדה מייעצת, רשאי לקבוע מחיר מרבי שאותו יכולה קייטנה ציבורית לגבות עבור השירותים שהיא מספקת. "קייטנה ציבורית" מוגדרת כקייטנה המופעלת על ידי גוף ציבורי או מי מטעמו, או כקייטנה המופעלת במבנה או נכס ציבורי. החוק חל על קייטנות המיועדות לילדים מגיל שלוש (3) שנים ושבעה (7) חודשים ועד לילדים שטרם החלו את לימודיהם בכיתה ז', וכולל הוראות בנוגע לפיקוח על יישום החוק. למידע נוסף, ראה נספח I.

תוכנית פעולה לקידום השילוב של תלמידים ממוצא אתיופי

154. החלטת ממשלה מס' 324 (31.07.15) אימצה תוכנית פעולה לקידום השילוב המיטבי של יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית. התוכנית כוללת, בין היתר, את קידום החינוך בקרב אוכלוסיה זו, באמצעות תוכניות רבות שנועדו לצמצם פערים וכן לזהות תלמידים מצטיינים ולקדםם. במיוחד, התוכניות מיועדות לשפר את ציוניהם של תלמידים יוצאי אתיופיה בתעודת הבגרות על מנת לסייע להם להתקדם להשכלה גבוהה. תוכניות אלה מבוצעות ב-35 רשויות מקומיות וכוללות מעל 10,000 תלמידים יוצאי אתיופיה. למידע נוסף, ראה נספח I.

יזמות חינוך בשכונות המזרחיות של ירושלים

155. החלטת ממשלה מס' 3790 (13.04.18) בדבר צמצום פערים חברתיים וכלכליים ופיתוח כלכלי של השכונות המזרחיות של ירושלים, מתייחסת גם למערכת החינוך בשכונות המזרחיות של ירושלים ומקימה ועדת משנה לחינוך בראשות מנכ"ל משרד החינוך, המופקדת על יצירת תוכנית לקידום מערכת החינוך. המטרות שנקבעו לקידום החינוך בשכונות המזרחיות של ירושלים הן: חיזוק הידע בעברית בקרב התלמידים, קידום בקיאות בטכנולוגיה, הרחבת תחומי לימוד בלתי-פורמליים ויצירת תמריצים לאימוץ תוכנית החינוך הישראלית. תוכנית החינוך שתנוסח על ידי ועדת המשנה, בהתאם להחלטה זו, תקבע את המטרות לכל מוסד חינוך, על בסיס מאפייניו הייחודיים.

156. בפברואר 2018, פרסמה עיריית ירושלים תוכנית פעולה רב שנתית לצמצום הפערים בכיתות הלימוד בירושלים במהלך התקופה של חמש (5) השנים הבאות, בעקבות החלטת בג"צ 6183/16 ארגון ההורים למערכת החינוך בירושלים ואח' נ' משרד החינוך ואח'. התוכנית מציגה את נתוני הבנייה של כיתות לימוד בעיריית ירושלים, את האתגרים הייחודיים בבניית כיתות לימוד בירושלים, את הפעולות הנדרשות לצמצום המחסור בכיתות לימוד, לרבות תקציב ושיפור היעילות של התהליכים הממשלתיים והעירוניים. מטרתה של תוכנית החומש של עיריית ירושלים לשנים 2018-2022 היא להוסיף כ-5,000 כיתות לימוד וגני ילדים לכיתות הקיימות

בירושלים, כמעט מחצית מהן בשכונות המזרחיות של ירושלים (עבור האוכלוסייה הערבית בירושלים (2,350 כיתות)). תקציב התוכנית הכולל עומד על כ-9.015 מיליארד ש"ח (2.516 מיליארד דולר ארה"ב) (להוציא את ההפרשות התקציביות הקיימות בסכום של 400 מיליון ש"ח (111.6 מיליון דולר ארה"ב)). יישום התוכנית מתבצע בשיתוף פעולה עם המשרדים הרלוונטיים, תוך הקצאת התקציבים הנדרשים, הסרת חסמים ושיפור התהליך. בנוסף, משרד החינוך הודיע לבית המשפט העליון כי הקריטריונים להקצאת תקציב הבנייה לעיריות תוקן, כך שהוא מתייחס לצורך בכיתות לימוד נוספות בכל רחבי המדינה.

157. למידע נוסף על החינוך בשכונות המזרחיות של ירושלים, ראה נספח I ד"ח CESCR, עמ' 99-103, ונספח I ו-II לדוח זה. למידע נוסף על הזכות לחינוך: על שיעורי הנשירה, ראה ד"ח CESCR עמ' 48-58, על ההוצאה הלאומית לחינוך, ראה ד"ח CESCR, עמ' 53-55.

סעיף 29 - מטרות החינוך

תוכניות מיוחדות לקידום החינוך אודות הדמוקרטיה

158. משרד החינוך מקיים קורסים מקצועיים מתקדמים בדמוקרטיה, בחינוך אזרחי ובמאבק בגזענות עבור מפקחים, מנהלים ומורים בבתי ספר ובגני ילדים, בהיקף של כ-2,300 שעות שנתיות.

159. לאחרונה, פורסם חוזר מנכ"ל משרד החינוך שנועד לעודד את הקידום של דו-שיח פתוח וחופש הביטוי עבור העובדים במערכת החינוך ועבור תלמידים. למידע נוסף, ראה נספח I.

איסור על הפליה על בסיס מגדר, נטייה מינית או זהות מגדרית

160. ב-24 במרס, 2014, חוקק בכנסת תיקון מס' 4 לחוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000. תיקון זה הוסיף נטייה מינית וזהות מגדרית כעילות שאסור להפלות תלמידים בגינן. באוגוסט 2015 פורסם חוזר מנכ"ל משרד החינוך (מס' 5775/12) בנושא זה.

161. דרך התוכנית "כישורי חיים", מערכת החינוך מתמודדת עם מיגור הפליה מגדרית ומעודדת גישה פלורליסטית וסובלנית כלפי קהילת הלהט"ב במהלך כל השנה. בכל חודש מאי, מערכת החינוך דנה בקהילת הלהט"ב בכיתות הלימוד, ומפורסמים חומרי לימוד מיוחדים בנושא.

הפצת ידע בעניין תזונה בריאה

162. ב-7 באוגוסט, 2014, חוקקה הכנסת את חוק לפיקוח על איכות המזון ולתזונה נכונה במוסדות חינוך, תשע"ד-2014, המסמיך את שר החינוך לקבוע תנאים והוראות בנוגע להרכב וערכי התזונתיים של המזון הנמכר במוסדות חינוך. כמו כן, החוק מחייב ספקי מזון לפרסם את ההרכב התזונתי של מזון שנמכר במוסדות לימוד. החוק לפיקוח על איכות המזון ולתזונה נכונה בצהרונים, תשע"ז-2016, שנחקק בשנת 2016, קובע הוראות דומות בנוגע למזון המוגש בצהרונים.

163. כחלק ממאמצים אלה, מינה שר הבריאות בשנת 2016 את ועדת האסדרה לתזונה בריאה, בראשות מנכ"ל משרד הבריאות, על מנת לטפל בהרגלי צריכת מזון לא בריא ובכדי לאמץ מדיניות, תקנות והנחיות נוספות שיקדמו הרגלי צריכת מזון בריא. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 30 - זכויות תרבותיות של ילדים השייכים לקבוצות מיעוט

164. משרד התרבות והספורט מפעיל יוזמות רבות לקידום ההשתתפות של ילדים ממגוון אוכלוסיות בחברה הישראלית בפעילויות תרבות ובספורט. עבור יוזמות הספורט לאוכלוסיות שונות הוקצה תקציב משותף של מעל 1.6 מיליון ש"ח (446,560 דולר ארה"ב). לתוכנית הבין-משרדית לקידום השתתפותם של אנשים עם מוגבלויות בספורט הוקצה תקציב משותף של 4.61 מיליון ש"ח (1.28 מיליון דולר ארה"ב). למידע נוסף, ראה נספח I.

רגישות לרקע תרבותי של ילדים

165. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מקבל כל החלטה המשפיעה או נוגעת לילדים תוך התחשבות ברקע התרבותי שלהם. התחשבות תרבותית באה לידי ביטוי בכל השירותים: משותפים, אזורים וחוק-ביתיים. לדוגמה, מרכזי ההגנה לקטינים נפגעי עבירות מין או אלימות מותאמים לצורכי האוכלוסיות מקבלות השירותים, כך הוקם מרכז לאוכלוסייה דוברת ערבית באזור הגליל, מרכז ייחודי לאוכלוסייה החרדית באזור ירושלים, ויחידה בשכונת המזרחיות של ירושלים עבור ילדים דוברים ערבית.

166. בנוסף, התחשבות תרבותית באה לידי ביטוי באופן הטיפול בילדים ובנוער נפגעי התעללות מינית. השירותים ניתנים על ידי מטפלים באמצעות התאמה של שפת הטיפול, העזרים הטיפולים ומיקום מרכז הטיפול.

167. בכל מקרה בו השירותים לא נועדו לאוכלוסייה ספציפית, הם יותאמו, אם הצרכים של הילדים ומשפחותיהם מחייבים זאת.

הוועדה להעצמת מורשת יהדות ספרד והמזרח

168. ועדה זו מונתה בפברואר 2016 על מנת לבחון דרכים להעשרת תוכנית הלימודים הארצית (במיוחד בהיסטוריה ובספרות) בנוגע לתרבות יהודי ספרד והמזרח. ההמלצות, שהוגשו ביוני 2016, כוללות המלצה להפוך את לימוד ההיסטוריה והתרבות של יהודי המזרח וספרד לחובה במערכת החינוך העברית; יצירה של סדרת טלוויזיה חינוכית בנושא ההיסטוריה של תרבות יהדות ספרד והמזרח; הגדלת המחקר בפקולטות למדעי הרוח; והקמת מוזיאון למורשת קהילות המזרח וספרד.

סעיף 31 - הזכות של ילד למנוחה, למשחק, לפעילויות פנאי, בילוי, תרבות ואומנות

169. ישנם כ-8,075 מתקני ספורט בישראל, כגון אולמות התעמלות, מגרשי כדורגל, מגרשי כדורסל ובריכות שחה, המופעלים על ידי הרשויות המקומיות, במימון חלקי של משרד התרבות והספורט ושל המועצה להסדר ההימורים בספורט. משרד התרבות והספורט מעניק גם מימון חלקי לתיאטראות ילדים ובתי ספר לריקוד לנוער העומדים בקריטריונים הרלוונטיים.

הנחיות בדבר הקצאת קרקע לשימוש ציבורי

170. מנהל התכנון במשרד האוצר פרסם בשנת 2016 הנחיות להקצאת קרקע לשימוש ציבורי, הכוללות הקצאת קרקע למטרות שמיטבות במיוחד עם ילדים ורווחתם, כגון: מוסדות חינוך, מרכזים קהילתיים ומרכזי נוער, מתקני בילוי וספורט, מוסדות בריאות, מוסדות רווחה ושטחים פתוחים. על פי הנחיות אלה, חלק מהפרמטרים שעל הרשויות המקומיות לקחת בחשבון בעת

הקצאת קרקע למטרות אלה כוללים את קבוצות הגיל באוכלוסייה הרלוונטית ואת גודלן וצרכיהן, כולל ילדים. ההנחיות גם כוללות הוראות מפורטות באשר לתכנון ובנייה של כל סוג של מתקן, כולל בתי ספר, כגון גודלו, מיקומו וכד'.

X. אמצעי הגנה מיוחדים

סעיף 22 - ילדים שהם פליטים או מבקשי מקלט

171. לפי רשות האוכלוסין וההגירה, ישנם כ-5,950 ילדים בישראל שהוריהם הם מבקשי מקלט, או שהגישו בקשת מקלט.

שירותי בריאות הניתנים למבקשי מקלט, כולל ילדים

172. מגוון שירותים זמינים למבקשי מקלט בישראל, והם:

א. **טיפול במצבי חירום רפואיים** - על פי *חוק זכויות החולה*, במצבי חירום רפואיים, כל אדם, ללא קשר למעמדו החוקי בישראל, זכאי לקבל טיפול רפואי ללא תנאי בבתי חולים במצבים הבאים: אשפוז במקרי חירום, לרבות ניתוח (לא נדרש תשלום מראש); הפלה לקטינות ולקורבנות אונס (ממומנת על ידי משרד הבריאות); לידה, כולל טיפול נמרץ לפגים (לא נדרש תשלום מראש).

ב. **תחנות לבריאות המשפחה** - תחנות אלה מספקות שירותי רפואה מונעת לפעוטות, לתינוקות ולאמהות בהריון, לרבות חיסונים שגרתיים. השירות ניתן ללא תשלום. משרד הבריאות מעניק לאוכלוסיית מבקשי המקלט סל שירותי רפואה מונעת, הכולל מעקב גדילה והתפתחות לפעוטות ולתינוקות, וחיסונים שגרתיים בתחנות טיפת חלב. שירותים אלה ניתנים ללא תשלום. מרבית מבקשי המקלט נמצאים ומקבלים טיפול בתחנות טיפת חלב בתל אביב-יפו. בנוסף, חלקם פונים לקבלת טיפול כדוגמת תחנות טיפת חלב באזורים אחרים.

ג. **שירותי רפואה כללית** - מרפאת 'טרם', הממוקמת בתחנה המרכזית בתל אביב-יפו, מספקת שירותי רפואה למבקשי מקלט ולילדיהם. המרפאה ממומנת על ידי משרד הבריאות ומופעלת על ידי רשת שירותי הבריאות *טדס*. המרפאה מספקת שירותי בריאות ראשונית לרבות בדיקות רפואיות, שירותי מעבדה ודימות. המרפאה אף מפעילה מרפאת מתנדבים, המספקת שירותים של רופאים מומחים. המרפאה מטפלת בכ-37,000 מקרים בשנה.

ד. **שירותי בריאות נפש** - מרפאת *גשד*, שבסיסה ביפו, מספקת שירותי בריאות נפש, לרבות סיוע פסיכו-חברתי וטיפול תרופתי. המרפאה פועלת תשע (9) שעות בשבוע. עד כה, המרפאה טיפלה במעל 700 מטופלים באופן מקצועי ומותאם תרבותית, מתוך הכרה בצורך לספק פתרון הולם לאוכלוסייה זו. משרד הבריאות השלים לאחרונה הליך מכרז למתן שירותי בריאות נפש במקום מרפאת *גשד*, בכדי לאפשר טיפול נגיש, באיכות גבוהה וזמין, בפעם הראשונה, בכל רחבי ישראל.

ה. **טיפול במחלות מין** - 'מרפאת לוינסקי' של משרד הבריאות בתל אביב-יפו פועלת בחסות מועצת העיר תל אביב-יפו. היא הוקמה בשנת 2002 לשם אבחון וטיפול במחלות מין. השירותים מסופקים ללא תשלום ובאופן אנונימי ללא קשר לגיל, מגדר ומעמד החוקי. המרפאה פועלת חמישה (5) ימים בשבוע במגוון שעות ומטפלת בין היתר, במניעה ראשונית, ולאחר מכן, בקידום מניעה משנית. כ-50% מהמטופלים הם ישראלים, כ-30% הם אריתראים והשאר תיירים, אזרחי מדינות אחרות ללא מעמד רשמי או מהגרים מברית המועצות לשעבר.

ו. **טיפול בדרי רחוב ובנשים העוסקות בזנות** - במסגרת 'מרפאת לוינסקי', פועלת מרפאה ניידת המספקת שירותים לדרי רחוב ולנשים העוסקות בזנות. אלפי אנשים מקבלים טיפול על ידי מרפאה זו בכל שנה.

ז. **המרכז הרפואי שיבא** - בית חולים זה, הממוקם בסמוך לתל אביב-יפו, מפעיל מרפאה לחסרי ביטוח, המתמקדת בעיקר באונקולוגיה.

ח. **ביטוח רפואי לילדיהם של מהגרים ועובדים זרים מתחת לגיל שמונה עשרה (18) ולקטינים בלתי מלווים** - הורים זכאים לרכוש ביטוח רפואי עבור ילדיהם (מתחת לגיל שמונה עשרה (18)) בקופת חולים מאוחדת, בעלות של 120 ש"ח (32.5 דולר ארה"ב) לחודש עבור הילד הראשון והשני. משרד הבריאות מסבסד את הביטוח ב-160 ש"ח (43 דולר ארה"ב) נוספים לחודש. משרד הבריאות משלם את כל הפרמיה החודשית עבור הילד השלישי ואילך. הילדים המבוטחים זכאים למלוא סל הבריאות, בדומה לתושבי ישראל, למעט הזכאות לטיפולים בחו"ל. כמעט 80% מהילדים באוכלוסייה זו מבוטחים. נכון ל-13 ביוני, 2018, 8,118 ילדים שבעבר לא היו מבוטחים נרשמו לביטוח הבריאות של מאוחדת.

ט. **ביטוח לידה** - עובדת זרה או אישה של עובד זר המועסק בישראל זכאית למענק אשפוז (מענק המשולם לבית החולים לצורך כיסוי עלויות האשפוז בזמן לידה) ולמענק לידה (הממומן על ידי הביטוח הלאומי). קצבאות אלה משולמות גם במקרים בהם האם אינה עובדת. תנאי הביטוח דומים לאלה של תושבי ישראל, למעט שתי (2) דרישות נוספות, לפיהן על הלידה להתבצע בישראל, ועל האם או בן זוגה להיות מועסקים במשך שישה (6) חודשים רצופים לפחות בישראל (סעיף 40(א)(2) לחוק הביטוח הלאומי). עובדת זרה שהועסקה למשך פרק זמן מינימלי בישראל זכאית גם לקצבת לידה, לפי תנאים דומים לאלה הנדרשים מתושבת ישראל.

י. **טיפול רפואי לקורבנות סחר בבני אדם** - המקלטים לקורבנות סחר בבני אדם ממשיכים לספק שירות רפואי, טיפול פסיכו-חברתי ושירותי שיקום. בנוסף, משרד הבריאות מממן תקציב שנתי של כ-3 מיליון ש"ח (837,300 דולר ארה"ב) עבור שירותי בריאות הניתנים לקורבנות סחר בבני אדם בבתי חולים (ביקורים בטיפול נמרץ, מרפאות חוץ ואשפוז, מעקב הריון וכד'). למידע נוסף, ראה נספח I.

זכויות סוציאליות הניתנות לילדיהם של מבקשי מקלט

173. **חינוך - חוק לימוד חובה**, תש"ט-1949 חל על כל ילד המתגורר בישראל, כולל ילדים של מבקשי מקלט. על פי נתוני משרד החינוך, כל ילדי העובדים הזרים ומבקשי המקלט בישראל בין הגילאים שלוש (3) ושמונה עשרה (18) משולבים בגני ילדים ובבתי ספר.

174. **תמיכה בטיפול בילד** - בהתאם להערכות שבוצעו לאחרונה, ישנם כ-85 גני ילדים פרטיים לא מפוקחים ('בייביסיטרים') בתל אביב-יפו, ירידה של כ-100 גנים מסוג זה מאז ההערכה הקודמת. כ-1,800 פעוטות ותינוקות נמצאים בגני ילדים אלה עד השעה 15:00, בעוד שלאחר השעה 15:00, מצטרפים אליהם כמה מאות ילדים מעל גיל שלוש (3). ב-8 באפריל, 2015, קיבלה הממשלה את החלטה מס' 2487, הקובעת שיש לספק שירותי תמיכה נוספים בטיפול בילד בתל אביב-יפו עבור תינוקות ופעוטות של הורים ללא מעמד חוקי. הממשלה הקצתה למטרה זו תקציב של 14 מיליון ש"ח (3.8 מיליון דולר ארה"ב) לשנה למשך ארבע (4) שנים (אפריל 2015 – מרס 2019). החלטה זו גם קובעת סטנדרטים להפעלת מעונות יום וקובעת את דרכי הפיקוח עליהם על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

175. נכון לשנת 2018, כ-700 פעוטות ותינוקות של הורים ללא מעמד חוקי נרשמו למעונות יום המופעלים על ידי ארגונים ללא מטרת רווח, המקבלים מימון מעיריית תל אביב-יפו בעקבות החלטת ממשלה מס' 2487 (08.04.15). מחלקת שירותי הרווחה בעיריית תל אביב-יפו, 'מסיל"ה', מספקת מספר מסגרות עבור ילדים לשעות שלאחר בית הספר, ובנוסף מפעילה תוכניות הורות. ההערכה הנוכחית היא כי המאמצים הללו יאפשרו את שילובם של כ-1,100 פעוטות ותינוקות במסגרות מתאימות.

176. **ילדים בסיכון** - על פי חוזר מנכ"ל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מספר 100 לילדים בסיכון ולמשפחותיהם, כל הילדים בסיכון, ללא קשר למעמד או למעמד משפחותיהם, מקבלים גישה לכל השירותים המסופקים לכל קטין בעל מעמד. כחלק מיוזמה זו, הוקצו 5 מיליון ש"ח (כ-1.38 מיליון דולר ארה"ב) בכל שנה לפתרונות קהילתיים עבור ילדים אלה ומשפחותיהם. בהתאם לכך, בשנת 2019 נפתחו עשר (10) משרות חדשות לעובדים סוציאליים ברשויות המקומיות בהן קיימים ריכוזים גבוהים של מהגרים שאינם ברי הרחקה, על מנת לספק שיקום, תמיכה וסיוע לאוכלוסייה זו.

177. בשנת 2018, טיפלה עיריית תל אביב-יפו ב-2,234 ילדים ומשפחותיהם באמצעות מתן טיפול נפשי, קבוצות תמיכה, תוכניות לאחר שעות בית הספר והדרכה הורית. בנוסף לטיפול האישי, ניתנים לנשים ולגברים פתרונות קבוצתיים בנושאי בריאות המשפחה, תכנון המשפחה ויחסים.

178. בנוסף, בתל אביב-יפו ובחלק מהמועצות האזוריות, מספק משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים סיוע כספי בנוסף לתרומות של מזון, חיתולים ופורמולה לפעוטות.

179. **אלימות במשפחה כלפי נשים מהגרות** - על פי הנהלים הקיימים, המשטרה מכנסת בכל שישה (6) חודשים מפגש עם נציגים ממשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים והרשויות המקומיות כדי לדון בהזדמנויות לשיתוף פעולה ובמקרים פרטניים הקשורים לטיפול בתופעה של אלימות במשפחה נגד נשים מהגרות. הפגישה האחרונה כונסה ב-9 ביולי 2019. שיתוף הפעולה בין המשרד והרשויות המקומיות הוכח כמוצלח, והוביל להקמתן של תוכניות ומסגרות חדשות לטיפול בנשים פגיעות ובילדיהן. כמו כן, על מנת לעודד את השילוב מחדש של נשים אלה בקהילתן לאחר קבלת טיפול במקלטי המשרד, הוקמה מערכת של מסגרות חלקיות

פתוחות שבהן הנשים יכולות לגור במשך שישה (6) חודשים נוספים שבמהלכם הן ממשיכות לקבל סיוע מעובד/ת סוציאלית. בשנת 2018, עשרים וארבע (24) מהגרות קיבלו הגנה במקלטים לנשים מוכות של המשרד.

ועדה בין-משרדית לבחינת הזכויות הסוציאליות המוענקות למהגרים שאינם בני הרחקה

180. באוגוסט 2017, הוקמה ועדה בין-משרדית לבחינת הזכויות הסוציאליות המוענקות בישראל למהגרים שאינם בני הרחקה, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה. הוועדה הבין-משרדית, בראשות מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה, כללה נציגים של המשרדים הרלוונטיים: עבודה, רווחה ושירותים חברתיים, בריאות, משפטים, פנים, אוצר ובינוי ושיכון. מטרתה המרכזית של הוועדה הייתה לבחון את האפשרות למתן שירותים סוציאליים, שירותי רווחה ושירותי בריאות למהגרים שאינם בני הרחקה.

181. ביולי 2018, הגישה הוועדה את המלצותיה לשר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ולשר הפנים לשם בחינה. ב-28 בפברואר, 2019, אימץ שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים את המלצות הוועדה הנוגעות לשירותים המסופקים על ידי משרדו. כחלק מהחלטה זו, הורה השר על הענקה חלקית של שירותי רווחה למהגרים שאינם בני הרחקה, הזקוקים להשמה חוץ-ביתית, כגון קורבנות של אלימות במשפחה, אנשים עם מוגבלויות ודרי רחוב. התקציב שהוקצה לשם כך הוא 36 מיליון ש"ח (10 מיליון דולר ארה"ב) (מתוכו 20 מיליון ש"ח (5.5 מיליון דולר ארה"ב) הוקצו למשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים). כחלק משירותים אלה, נוצרה תוכנית מיוחדת על מנת לספק שירותי רווחה שונים לילדי מהגרים בסיכון שאינם בני הרחקה.

182. עתירה בנושא זה תלויה ועומדת כעת בפני בג"צ (בג"צ 8907/16 עמותת א.ס.ף - ארגון סיוע לפליטים נ' שר הרווחה והשירותים החברתיים (תלוי)). במרס 2019, הודיעה המדינה לבית המשפט העליון כי שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מסכים להמלצות הוועדה הבין-משרדית להקצאת כספים (כ-30 מיליון ש"ח (8.33 מיליון דולר ארה"ב)) לשם הבטחת הזכויות הסוציאליות של קבוצות מסוימות של מהגרים שאינם בני הרחקה. לאחרונה (יולי 2019), הודיעה המדינה לבית המשפט העליון כי היא בוחנת חלופות לרכישת ביטוח בריאות ייעודי עבור מהגרים שאינם בני הרחקה, באמצעות למשל רכישת חבילות ביטוח קיימות או מתן שירותי בריאות באמצעות הסדרים שונים.

סעיף 32 - ניצול כלכלי, לרבות עבודת ילדים

הגנה על נוער עובד

183. ב-29 ביולי, 2018, תוקנו תקנות עבודת הנוער (עבודות אסורות ועבודות מוגבלות), תשנ"ו-1995. תקנות אלה קובעות רשימה של סוגי העבודות שבהן אסור להעסיק נוער. תיקון זה מוסיף איסור כולל על העסקת נוער בעבודות בנייה (לרבות עבודה באתרי בנייה), למעט העסקה כחלק מהתמחות או מהדרכה מקצועית.

184. בנוסף, בוצעו מספר תיקוני חקיקה לחוק עבודת הנוער, תשי"ג-1953. לדוגמה, תיקון משנת 2016 לחוק מחייב מעסיקים להימנע מהעסקת בני נוער עד להצגת תעודת הזהות של הנער או של הוריו. (סעיף 27(א)). בנוסף, תיקון זה מגדיר מחדש את המונח 'אישור רפואי' כדי להבטיח

שהאישור הנדרש לצורך העסקה יכלול מידע אודות התאמת הנער לעבודה בלבד, על מנת להגן על פרטיותו (סעיף 8(ג)). תיקונים נוספים מפורטים בנספח I לדו"ח CESCR, עמ' 47-49.

ילדים דרי רחוב

185. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל תוכניות לזיהוי, עבודת שטח והגעה אל מתבגרים במצבי מצוקה, שוטטות וסיכון קיצוני במטרה לבנות אמון וליצור מוטיבציה למציאת פתרונות. מעבר לכך, המשרד מפעיל שמונה (8) מקלטים המספקים דיור למתבגרים ללא משפחות או שאינם בקשר עם משפחותיהם. כמו כן, קיימים מספר מרכזים פתוחים בתוך הקהילה אשר מספקים סיוע למתבגרים בסיכון או בסכנה, וכן למתבגרים שנשרו ממוסדות החינוך.

סעיף 35 - מכירת ילדים, סחר בילדים וחטיפת ילדים

צמצום רכישת שירותי מין

186. בשנת 2016 מונתה ועדה בין-משרדית, בראשות מנכ"לית משרד המשפטים, על מנת לבחון ולספק המלצות לצמצום תופעת רכישת שירותי מין.

187. הוועדה כללה נציגים בכירים ממגוון משרדי ממשלה ורשויות: משטרה, משפטים, בטחון הפנים, חינוך, עבודה, רווחה ושירותים החברתיים, בריאות, אוצר, שוויון חברתי ומשרד ראש הממשלה. הוועדה ערכה מספר מפגשים בשנים 2016-2017 ושמעה מומחים, ארגונים בלתי-ממשלתיים, אקדמאים וחברי כנסת. הוועדה גם ביקרה באתרי מין מסחריים ובתוכניות שיקום, ונפגשה עם נשים העוסקות בזנות.

188. הוועדה מצאה כי קיימת הצדקה להפללת צריכת שירותי זנות, אם כי את ההחלטה צריך בסופו של דבר לקבל המחוקק. עוד המליצה הוועדה כי אם הכנסת תבחר להפליל צריכת זנות, עליה לקחת בחשבון אמות מידה מסוימות בנוגע למודל החקיקה. דו"ח הוועדה כלל גם המלצות מקיפות במגוון תחומים שכוסו על ידי צוותי הוועדה, כגון: חינוך, טיפול ושיקום, לצד ההיבט הפלילי של צריכת שירותי מין. זאת, בהתאם לעמדתה של הוועדה לפיה צמצום צריכת שירותי מין ניתן להשגה רק באמצעות שילוב של שלושת (3) המרכיבים הללו. בנוסף, הדו"ח התייחס לקשר שבין זנות לבין סחר בבני אדם.

189. באוגוסט 2018, בעקבות המלצות הוועדה הבין-משרדית לעיל, הוקם צוות בראשות מנכ"לית משרד המשפטים על מנת לבחון חלופות אפשריות ליישום המלצות הוועדה. בדצמבר 2018, הצוות סיים את עבודתו ואימץ תוכנית יישום, שנכללה בהחלטת ממשלה מס' 4462 (13.1.2019). ההחלטה התייחסה להיבטי השיקום, הטיפול והחינוך, והותירה את היבט האכיפה לטיפול של המשטרה.

190. ב-31 בדצמבר, 2018, חוקקה הכנסת את חוק איסור צריכת זנות (הוראת שעה ותיקון חקיקה), תשע"ט-2019, האוסר על צריכת שירותי זנות. החוק נחקק כחלק ממאמץ נמשך של המדינה לצמצם את הזנות ולהעניק סיוע ושיקום לנשים בזנות. בהתאם לחוק, העבירה של צריכת שירותי זנות, הכוללת הימצאות במקום המשמש למעשי זנות, מהווה עבירה מנהלית שניתן לקנס בגינה בקנס בסך 2,000 ש"ח (540 דולר ארה"ב) בעבירה ראשונה ובכפל קנס זה בגין

עבירה חוזרת. על פי החוק, מי שנמצא במקום שעיקר השימוש בו הוא למעשי זנות יראה כמי שמטרתו לצרוך מעשה זנות, אלא אם כן הוכח אחרת. יחד עם זאת, החוק מאפשר לפרקליטות המדינה להגיש כתב אישום בגין עבירה זו, כשבמקרה כזה בית המשפט יכול להטיל קנס של עד 75,300 ש"ח (20,350 דולר ארה"ב). בנוסף, החוק מאפשר לשר המשפטים לקבוע קנסות חלופיים לאלה הקבועים בתקנות החוק, באמצעות הגשת כתב אישום. החוק ייכנס לתוקף בשנת 2020 לתקופה של חמש (5) שנים. הארכתו תיקבע בהתאם למחקר שייערך בנוגע להשפעותיו. בנוסף, השר לביטחון הפנים ושר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים יערכו בחינה תקופתית באשר ליישומו ולהתקדמות הכללית של המאמצים לצמצום צריכת הזנות. למידע נוסף, ראה נספח I.

הליכים משפטיים

191. בשנת 2017, המשרד לביטחון הפנים והמשטרה נקטו יוזמות לשיפור המנגנונים הזמינים לטיפול בזנות של קטינים. המטרה המרכזית שהוגדרה על ידי המשטרה לשנת 2018 הייתה יישום של טיפול בקטינים המנוצלים בזנות ועידוד פתיחת חקירות נוספות.

192. בשנים האחרונות ננקטו מספר צעדים, הכוללים; שליחת מכתב פרקליט המדינה לראש אגף חקירות ומודיעין, החוזר על הצורך בשיפור מאמצי האכיפה ומתן עדיפות למאמצים אלה; קיום פגישות בין נציגי התביעה והמשטרה לבין מתאמת המאבק בסחר בבני אדם על מנת לבחון את הקשיים הקיימים ולחפש נתיבי פעולה אפשריים אחרים; קיום בחינה על ידי פרקליטות המדינה אודות תיקי חקירה שבהם לא הוגש כתב אישום, במטרה להסיק מסקנות לעתיד. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 36 - צורות אחרות של ניצול

אלימות במשפחה

193. בכל שנה במהלך דצמבר מתקיים "שבוע מאבק באלימות במשפחה", במהלכו משרד החינוך מפרסם באתר האינטרנט חומרים עבור מורים וצוותי החינוך. הנושא נדון בבתי ספר במהלך שבוע האלימות במשפחה, וכן במהלך השנה כולה במסגרת תוכנית כישורי החיים של מערכת החינוך. בשנת 2015, פורסם בקרב הצוות החינוכי באוכלוסיות הערביות והבדואיות עלון שתורגם לערבית שכותרתו: "חברות ויחסים אינטימיים ללא אלימות", כחלק מתוכנית מומלצת לכיתות י'-א.

194. המשטרה נקטה צעדים רבים על מנת להגן על קורבנות אלימות במשפחה, לרבות ילדים, כולל, בין היתר הקמת יחידות לענייני משפחה בשש עשרה (16) תחנות משטרה ברחבי המדינה בספטמבר 2019. קציני משטרה שהם עובדים סוציאליים מוצבים ביחידות אלה על מנת להעריך את הנזק שנגרם לכל המשפחה, בשים דגש על ההיבט הטיפולי של פוסט-טראומה. למידע נוסף, ראה דו"ח CEDAW, עמ' 18-20 ונספח I, עמ' 20-22 ונספח I לדו"ח CESCR, עמ' 43-44.

סעיף 37 (ב)-(ד) - הזכות שלא להיות נתון לעינויים או בפני טיפול או עונש אחרים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים

הגשת כתבי אישום ועדויות של ילדים בתיקי מין ואלימות

195. ב-24 ביולי, 2017, תיקנה הכנסת את החוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955. תיקון זה נועד לעודד את עדותם של ילדים מתחת לגיל ארבע עשרה (14) בנוגע לעבירות שעליהן חל חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), כגון עבירות מין ואלימות ועבירות נלוות. על פי התיקון, הליכים שבהם מעידים ילדים יקבלו עדיפות, חוקר נוער יהיה נוכח כשהילד מעיד, חקירה נגדית תבוצע רק על ידי סניגור וייקבע חדר המתנה לילד המעיד. בנוסף, בית המשפט ישמע את עדות הילד בדיונים רצופים, יגביל את משך החקירה הנגדית ויקבע נהלים על מנת להבטיח שהחקירה מובנת לילד.

196. בעקבות תיקון זה, ב-21 באוגוסט, 2017, פרסמה נשיאת בית המשפט העליון נוהל בדבר העדת ילדים בבתי משפט (נוהל 1-17). תחולת הנוהל הורחבה כך שתכלול את כל הילדים מתחת לגיל שמונה עשרה (18) שהם נפגעי העבירות שפורטו במסגרת החוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים). על פי הנוהל, עדות הילד חייבת להישמע בתוך 90 יום מיום הגשת כתב האישום; בית המשפט יודא שאין כל אינטראקציה בין הילד לחשוד; הדיון שבו מעיד הילד ייקבע לדיון הראשון באותו יום; ועדות הילד תינתן ביום אחד (1), או אם הדבר אינו אפשרי, בימים רצופים, ככל שתחייב טובת הילד.

197. בהתאם לכך, פרסם פרקליט המדינה את הנחיה מס' 6.13 (9.5.18) בנושא "הגשת כתב אישום וזימון לעדות בתיק מין או אלימות שבו נפגע העבירה או עד תביעה מרכזי הוא קטיין". הנחיה זו מתייחסת בעיקר לקביעת מסגרות זמן קצרות יותר להליכים בתיקים שבהם מעורבים ילדים, כגון הגשת כתבי אישום, מתן עדיפות לתיקים אלה ושמיעת הילד מוקדם ככל שניתן. הנחיה זו חלה על ילדים מתחת לגיל ארבע עשרה (14). עם זאת, פרקליטות המדינה עשתה מאמצים להרחיב את תחולתה לכל הילדים, על בסיס הנוהל האמור של בית המשפט העליון בנושא.

תקנות לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים)

198. ב-27 בספטמבר, 2018, נכנסו לתוקף תקנות לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) (נוסח הודעה לילד חשוד על זכויותיו בטרם חקירתו), תשע"ח-2018. על פי תקנות אלה, קטינים שהם חשודים חייבים לקבל הודעה בדבר זכויותיהם לפני שהם מתושאלים ונחקרים: הזכות לשתוק בחקירה, להתייעץ עם עורך דין לפני החקירה בפרטיות, להיות מיוצג על ידי הסנגוריה הציבורית, להודעה להוריו על חקירתו, ולבקש שאחד מהוריו יהיה נוכח עימו בחקירה. במקרים שבהם הוחלט על פי החוק לדחות את מימושו של חלק מזכויות אלה, על חוקר הנוער להודיע על כך לקטיין. התקנות כוללות נוסח מדויק שחוקר הנוער מחויב לומר כשהוא מודיע לקטיין על זכויותיו.

ייצוג קטינים בהליכים משפטיים על ידי הסנגוריה הציבורית

199. תיקון מס' 14 לחוק הנוער המתקן את חוק הסניגוריה הציבורית, תשנ"ו-1995 (30 ביולי, 2008), מעניק לקטינים את הזכות לייצוג משפטי בהליכים פליליים על ידי הסנגוריה הציבורית. למידע נוסף, ראה נספח I.

קטינים במתקני מעצר של שירות בתי הסוהר (שב"ס)

200. שירות בתי הסוהר מחויב למלא את כל צורכיהם של קטינים המוחזקים במתקניו, לרבות צורכיהם הבסיסיים: ביטחון, הגנה פיזית ונפשית, וצרכים תזונתיים בהתאם למצב התפתחותם.

201. **חינוך** - קטינים הנמצאים תחת משמורת שב"ס משולבים במסגרות חינוכיות בתוך בית הסוהר, על מנת להשלים את השכלתם, לבצע בחינות חיצוניות ולהשלים עשר (10) ושתיים עשרה (12) שנות לימוד, בהתאם לתקופת מאסרם. לקטינים עם הפרעות קשב, ריכוז והיפר אקטיביות מוצעות תוכניות אישיות מיוחדות במרכז להפרעות קשב שפועל מאז שנת 2018 בכלא אופק.

202. **יחסים עם המשפחות** - שב"ס שואף לחזק את הקשר עם משפחותיהם של אסירים קטינים ולהפוך אותן למעורבות ותומכות בתהליך השיקום של הקטינים, תוך כדי שמירה על טובתן ארוכת הטווח של הקטין. למידע נוסף, ראה נספח I.

סעיף 38 - ילדים בסכסוכים מזוינים

203. במהלך שני העשורים האחרונים, ובמיוחד במהלך סבבי הלחימה שהתרחשו ברצועת עזה, ילדים היו פגיעים במיוחד. במהלך המבצע בעזה ב-2014 אשר נמשך 50 יום, כל התושבים החיים בטווח של 40 קילומטר מרצועת עזה קיבלו הוראה להישאר בסמוך לאזורים המוגנים. ילדים החיים בטווח של עד שבעה (7) קילומטרים מרצועת עזה נשארו לעתים קרובות במהלך כל היום במקלטים על מנת להבטיח שלא יהיו בשטחים פתוחים במהלך התקפות טילים.

204. מחקר שנערך בקרב בני עשר (10) על ידי המרכז הישראלי לפסיכו-טראומה בבית החולים הרצוג בירושלים, שפורסם על ידי חדשות Ynet בשנת 2014 (על בסיס ממצאים לפני המבצע בעזה בשנת 2014), המחיש את ההשפעות ארוכות הטווח של איום הטילים המתמשך, כשמעל מ-70% מהילדים שסבלו מבעיות התנהגותיות ורגשיות בשנת 2004 כתוצאה מהתקפות הטילים והפגזים המשיכו להציג תסמינים אלה בשנת 2011. כמו כן, המחקר מצא כי שיעור ההתנהגות האלימה שהופגנה על ידי ילדים בדרום ישראל היה גבוה פי שלושה (3) מאשר באוכלוסייה הכללית.²

סעיף 40 - ילדים במערכת המשפט ובתי משפט לנוער

ועדה בין-משרדית בנושא רצידיביזם של קטינים

205. בספטמבר 2017, מינתה שרת המשפטים ועדה בין-משרדית לבחינת שחרורם של קטינים מבתי כלא, עקב השיעור הגבוה של התדרדרות חוזרת לפשע (רצידיביזם) בקרב קטינים ששחררו ממאסר (75% אל מול 41% בקרב בגירים). הוועדה הבין-משרדית פרסמה את הדו"ח שלה בדצמבר 2017, שאומץ לאחר מכן בהחלטת ממשלה מס' 3711 (25.3.18), שהקימה ועדת היגוי לקביעת אילו מההמלצות של הוועדה הבין-משרדית ייושמו לאלתר.

206. הוועדה הבין-משרדית התמקדה בעבודתה בסיבות להתדרדרות חוזרת לפשע (לרצידיביזם) בקרב קטינים ששחררו ממאסר ובאסטרטגיית העבודה המתאימה להפחתת השיעורים הקיימים. הוועדה כללה שלושה (3) צוותים שטיפלו ברציפות הטיפול בקטינים, בהליך השחרור של קטינים ובשיקומם.

207. הוועדה הבין-משרדית קבעה כי באופן כללי, עקב תקופות המאסר הקצרות ותקופות השחרור על תנאי הקצרות שלאחריהן, ישנם אילוצי זמן משמעותיים שמגבילים את יכולת ההשפעה של

² <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4555927,00.html>

הסיוע השיקומי שזמין לקטינים, חרף היותו נחוץ. המצב מוחרף עקב הגישה השלילית הכללית של קטינים כלפי תוכניות השיקום. מספר מצומצם בלבד של קטינים משוחררים עם תוכנית שיקום ומרבית הקטינים שהופנו למסגרת חוץ ביתיות אינם נשארים בהן. למידע נוסף, ראה נספח I.

ראש תחום נוער ומתאמת בין-משרדית במשרד המשפטים

208. בשנת 2017, נבנה בפרקליטות המדינה תפקיד חדש עבור ראש תחום נוער. תפקיד זה כולל מתן הוראות לפרקליטים ברמה הארצית בנוגע לנוער בפלילים ושיפור רמת המומחיות בתחום. ראש תחום נוער עומד בראש פורום הנוער הארצי, המורכב מנציגים של פרקליטויות המחוזות וגורמי אכיפת החוק והרווחה הרלוונטיים. בנוסף, ראש התחום אחראי על בחינת סוגיות של המשפט הפלילי בנוגע לנוער ויישום עקרונותיו. בשנים 2018 ו-2019, ערך ראש התחום סמינר בנושא ילדים במערכת המשפט עבור פרקליטים במחוזות שהיו מעורבים בהחלטות בנוגע למעצר קטינים וגזירת דינם.

209. בשנת 2018, מונתה מתאמת בין-משרדית במשרד המשפטים למניעת עבריינות נוער, בעקבות החלטת ממשלה מס' 1840 (11.08.16). תפקידי המתאמת כוללים עריכת התייעצויות בין הגורמים הרלוונטיים, עריכת פגישות הדרכה, ניהול שיתוף פעולה עם ארגונים בלתי-ממשלתיים וקידום פרויקטים ומחקר בתחום. המתאמת אחראית על תיאום הפעילות של גופי המדינה העוסקים בילדים במערכת המשפט, כשהמטרה המרכזית היא קידום רציפות הטיפול עם דגש על מניעה. הדגש על מניעה מבוסס על הכרה בכך שטיפול מוקדם, אשר מספק לקטינים מערכת תמיכה המותאמת לצורכיהם המיוחדים, הוכח כדרך היעילה ביותר להתמודדות ארוכת טווח עם קטינים במערכת המשפט. לאחרונה, הקימה המתאמת פורום נוער במשרד המשפטים עבור גורמים במשרד שעבודתם משפיעה על נוער, כדוגמת פרקליטות המדינה והסגנויה הציבורית. למידע נוסף, ראה נספח I.

צדק מאחה: מודלים חלופיים להליכים פליליים

210. שירות המבחן לנוער במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים פיתח, בשיתוף פעולה עם המשטרה, המשרד לביטחון הפנים ומשרד המשפטים, תוכניות המבוססות על העקרונות של צדק מאחה. תוכניות אלה מבוססות על גישת הצדק המאחה ומשמשות כחלופה או כתוספת להליכים הפליליים, על בסיס ההנחה כי הליכים פליליים לבדם אינם מספיקים להתמודדות עם עבריינים וקורבנות שהם קטינים. למידע נוסף, ראה נספח I.

קטינים וטרור

211. ישראל מתמודדת עם מציאות מורכבת וקשה של טרור מתמשך. למרבה הצער, עבירות חמורות בוצעו על ידי קטינים, לרבות קטינים בגיל 13 ו-14, ולעתים, הקורבנות של פשעים אלה היו קטינים בעצמם. אמצעים מסוימים פותחו על מנת להתמודד עם גל הטרור שהתרחש לאחרונה:

תיקונים לחוק הנוער

212. במהלך גל הטרור האחרון, הייתה עליה בתופעה של אלימות אבנים (לדוגמה, ידוי אבנים על מכוניות, אוטובוסים, הולכי רגל ושוטרים), לעתים קרובות על ידי קטינים. עקב חומרת

האלימות מסוג זה, אשר עלולה לגרום לנזק חמור לחיים ולגוף, העבריינים מוחזקים לעתים קרובות במעצר. עם זאת, בקרב עבריינים שהם קטינים, מקובל לשחררם בערבות במהלך ההליכים המשפטיים, במקרים רבים בהסכמת המדינה.

213. לדוגמה, *חוק הנוער* תוקן כדי להרחיב את סמכותו של בית המשפט להטיל קנס על הורי הקטין, במקום להרשיע את הקטין בפלילים, על מנת לכלול את הסמכות להטלת קנס כאמור אפילו אם הקטין הורשע. בנוסף, תיקון שבוצע בשנת 2016 קובע את האפשרות לגזור על קטין מתחת לגיל 14 עונש של מאסר, בתנאי שהוא יוחזק במתקן לילדים במקום בבית סוהר, עד להגיעו לגיל 14. בגיל 14, בית המשפט רשאי להורות על העברתו לבית סוהר, לאחר שקילת נסיבות המקרה, השפעת בית הסוהר על הקטין, גילו במועד ביצוע העבירה ונסיבותיו האישיות.

העבירה של ידוי אבנים

214. בנוסף, בוצע תיקון מקביל ל*חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב]*, תשנ"ה-1995, בנוגע לקטין שהורשע בעבירת ביטחון (כהגדרתה ב*חוק המאבק בטרור*) או בעבירה של ידוי אבנים (כהגדרתה ב*חוק העונשין*) כשאלה בוצעו ממניע לאומני או בקשר עם פעילות טרור, ואשר הוטל עליו עונש מאסר. על פי התיקון, הורי הקטין אינם זכאים לקבל תשלומים מהמוסד לביטוח לאומי הקשורים לקטין במהלך תקופת מאסרו. סכום התשלומים הללו, בממוצע, עומד על כ- 160-200 ש"ח (44-54 דולר ארה"ב) בחודש. במהלך תקופה זו, צרכי הקטין, כמו צרכי כל האסירים, מסופקים במלואם על ידי המדינה.

XI. מעקב המשך לגבי הפרוטוקול האופציונלי לאמנה בדבר זכויות הילד בנושא מכירת ילדים,

זנות ילדים ופורנוגרפיית ילדים (CRC-OP-SC)

ההגנה על ילדים קורבנות סחר בבני אדם או ילדי קורבנות

215. ממשלת ישראל מספקת שלושה (3) סוגים בסיסיים של שירותים כדי לסייע לקורבנות סחר בבני אדם: טיפול רפואי, סיוע משפטי ומתן מקלטים. אף אחד מהשירותים הללו אינו מותנה בשיתוף פעולה עם רשויות אכיפת החוק. בנוסף, המדינה מספקת לקורבנות סחר בבני אדם אשרות מיוחדות המאפשרות להם לעבוד, בכפוף לעמידה בקריטריונים מסוימים.

216. באופן כללי, יחידת תיאום המאבק בסחר בבני אדם, בראשות המתאמת הארצית, היא הגוף הממשלתי העיקרי לתיאום הפעולות למאבק בסחר בבני אדם ברמה הארצית. היחידה הוקמה בהתאם להחלטת ממשלה משנת 2006 והיא פועלת באופן עצמאי, במסגרת משרד המשפטים. כל הגורמים הממשלתיים משתתפים באופן פעיל בפעולות המאבק בסחר בבני אדם, והיחידה היא הגוף הממשלתי המוביל לבחינת העשייה בתחומי אכיפה, הגנה ומניעה. היחידה משמשת הן כגורם מתאם והן כמוביל בפיתוח מדיניות. מטרת היחידה הינה לקדם את שיתוף הפעולה בין כל הרשויות הממשלתיות הרלוונטיות וכן לשמש כגשר בין רשויות הממשלה לבין ארגונים בלתי-ממשלתיים, כמו גם גופים בין-לאומיים רלוונטיים. למידע נוסף, ראה נספח I.

תיירות מין בה מעורבים ילדים

217. משרד התיירות נוקט בפעולות להתמודדות עם הסוגיה של תיירות מין בתוך ישראל ולהעלאת המודעות לנושא בתעשיית התיירות. לדוגמה, המשרד עודד מספר ארגונים בתעשיית התיירות להצטרף לקוד האתי הגלובלי, והוביל את חתימתו של הקוד על ידי התאחדות משרדי הנסיעות ויועצי התיירות בישראל.

218. שיתוף פעולה קרוב מתקיים בנושא זה עם רשות האוכלוסין וההגירה, אשר קציני ביקורת הגבולות שלה מצויים בכוננות גבוהה בנוגע לנושא רגיש זה. הרשות מוודאת שלא יוכנס לישראל קטין טרם שאושרה הסיבה להגעתו. אם קיים חשד שהקטין הגיע לישראל למטרה לא חוקית, כניסתו תסורב, ורשות האוכלוסין וההגירה, במרבית המקרים, תודיע למשרד החוץ, כך שניתן יהיה להודיע לקונסול הרלוונטי ולבצע מעקב משפטי במקרה הצורך. למידע נוסף, ראה נספח I.

הגשת כתיב אישום והרשעות בנוגע לפשעים בפרוטוקול הנוסף

219. פרקליטות המדינה שמה דגש מיוחד על תיקים בהם קורבנות הפשע הם קטינים, עקב חומרתם המיוחדת. למידע נוסף, ראה נספח I.

שיתוף פעולה בין-לאומי למניעה, חשיפה וענישה של פשעים בפרוטוקול הנוסף

220. ישראל לקחה חלק פעיל בברית העולמית של מועצת אירופה וארה"ב נגד התעללות מינית בילדים באינטרנט שנועדה להעלות את הסטנדרטים ברחבי העולם ולאחד מאמצים עולמיים לשם התייעלות המאבק בפשעי מין באינטרנט נגד ילדים.

221. שיתוף פעולה בין-לאומי נוסף בין גופי משטרה ומשרד המשפטים במגוון מדינות בעולם מתקיים דרך מערך מאור"ר בראשות המשרד לביטחון הפנים, כמפורט בסעיף 17. למידע נוסף, ראה נספח I.

הדרכות וחינוך בנושא CRC-AP-SC

222. במערכת החינוך - שירות הייעוץ הפסיכולוגי במשרד החינוך מפעיל יחידה המתמקדת בחינוך מיני ובמניעת תקיפות מיניות. היחידה מפעילה מספר תוכניות שנועדו למנוע סחר בבני אדם וזנות. תוכניות השיעורים מותאמות לתלמידים בתיכונים, וכוללות תכנים כגון התנהגות מינית מסוכנת, עיסוק בזנות, וצריכת שירותי מין. היחידה גם מפתחת הנחיות למחנכים על מנת לסייע להם בזיהוי תלמידים במצבי מצוקה, כולל תלמידים בזנות.

223. הדרכות של קציני משטרה - בשנת 2017, נערך באוניברסיטת בן גוריון יום עיון, בו הודרכו 130 קציני משטרה בנושא של זנות קטינים. מטרת יום העיון הייתה לשפר את שיתוף הפעולה, את זיהוי התופעה ואת הטיפול בה. ביום העיון השתתפו קצינים ממחלקות שונות במשטרה, אשר קיבלו הרצאות על ידי פרקליטות המדינה, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, המשרד לביטחון הפנים, המשטרה ועמותת 'עלם'.

שיתוף פעולה בין החברה האזרחית לממשלה

224. ישראל ממשיכה לעודד שיתוף פעולה פורה בין ארגונים בלתי-ממשלתיים לבין רשויות אכיפת החוק. לדוגמה, ישנה עבודה על ניסוח פרוטוקול עבודה משותף במטרה להיאבק בזנות של

קטינים. שיתוף פעולה נוסף הוביל לניסוחו של עלון מידע "שים לב" בנושא זיהוי קורבנות סחר בבני אדם.

XII. מעקב המשך לגבי לפרוטוקול האופציונאלי לאמנת זכויות הילד בנושא מעורבות ילדים בסכסוכים מזוינים (CRC-OP-AC)

מספר גיוסי הילדים

225. כפי שצוין בדו"ח הראשוני של ישראל בנושא יישום ה-CRC-OP-AC שהוגש בשנת 2008, ובהתאם להצהרה הישראלית במסגרת אשרור הפרוטוקול האופציונאלי, אנשים בגיל 17-18, המתנדבים לשירות צבאי מוקדם, מיוזמתם, בעקבות בקשה בכתב שהגישו, ובהתאם להוראות שהוכרזו על ידי מדינת ישראל, מוגבלים להכשרה צבאית עד להגיעם לגיל שמונה עשרה (18), ואינם משתתפים באופן ישיר בלחימה.

226. מספר הגיוסים של קטינים מתחת לגיל שמונה עשרה (18) במהלך השנים 2014-2018 היה 1,092. מרביתם נרשמו לפנימיות צבאיות ולתוכניות שעבורן הם היו נדרשים לעבור צו ראשון, בעוד שיתרת השירות הצבאי שלהם נדחה. כמו כן, מספר הילדים המגויסים שגויסו ליחידה לוחמת מתוך כלל הילדים המגויסים הוא 50 בלבד, ונמצא בירידה. מספר הילדים המגויסים שגויסו ליחידות לוחמות היה 22 בשנת 2014 וחמישה (5) בשנת 2017.

בתי ספר המופעלים על ידי או בחסות צה"ל

227. צה"ל מפעיל מספר בתי ספר ותוכניות שנועדו לנוער בגילאי 13.5-18, בהם מלמדים בעלי מקצוע ומומחים צבאיים. חלק מבתי הספר פועלים כפנימיות, וחלקם כבתי ספר יומיים. הרישום לבתי ספר המופעלים על ידי צה"ל הוא מבחירה והתלמידים מורשים לפרוש מבתי הספר הללו בכל עת. למידע נוסף, ראה נספח I.

הפיקוח על יצוא ביטחוני

228. הפיקוח על יצוא ביטחוני בישראל מוסדר באמצעות חוק הפיקוח על יצוא ביטחוני, תשס"ז-2007, לפיו ייצוא של פריטים ביטחוניים ופריטים דו-שימושיים המיועדים לשימוש צבאי הינו כפוף לרישוי של משרד הביטחון בהתאם לרשימות הפיקוח. ההחלטות בנוגע לרישיונות לייצוא ביטחוני מתקבלות בהתאם למדיניות היצוא הביטחוני של המדינה. במסגרת מדיניות זו, נלקחים בחשבון שיקולים רבים, לרבות יישום זכויות האדם במדינת היעד, גיוס ילדים ומעורבותם בסכסוכים מזוינים.